ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 29.7.2019
COM(2019) 356 final

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

σχετικά με την εφαρμογή κατά το έτος 2018 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1049/2001 για την πρόσβαση του κοινού στα έγγραφα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής

Πίνακας περιεχομένων

ΕΙΣΑΓΩΓΗ 2

I. Το ευρύτερο πρόγραμμα διαφάνειας 2

II. Πρόσβαση σε έγγραφα 7

1. Μητρώα και ιστότοποι στο διαδίκτυο 8

2. Συνεργασία με τα άλλα θεσμικά όργανα δυνάμει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1049/2001 10

3. Ανάλυση των αιτήσεων πρόσβασης 10

3.1. Ο αριθμός των αιτήσεων (βλέπε παράρτημα – πίνακες 3 και 4) 10

3.2. Ποσοστό αιτήσεων ανά Γενική Διεύθυνση/Υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (βλέπε παράρτημα – πίνακας 5) 11

3.3. Κοινωνικό και επαγγελματικό προφίλ των αιτούντων (παράρτημα – πίνακας 6) 13

3.4. Η γεωγραφική προέλευση των αιτούντων (παράρτημα – πίνακας 7) 15

4. Εφαρμογή εξαιρέσεων στο δικαίωμα πρόσβασης 16

4.1. Είδη χορηγηθείσας πρόσβασης (Παράρτημα – πίνακες 8 και 9) 16

4.2. Προβαλλόμενες εξαιρέσεις στο δικαίωμα πρόσβασης (παράρτημα – πίνακας 10) 17

4.2.1. Αρχικό στάδιο 17

4.2.2. Στάδιο επιβεβαίωσης 19

5. Αναφορές στην Ευρωπαία Διαμεσολαβήτρια 20

6. Δικαστικός έλεγχος 20

6.1. Το Δικαστήριο 20

6.2. Το Γενικό Δικαστήριο 21

6.2.1. Αποσαφήνιση ορισμένων διαδικαστικών κανόνων 22

6.2.2. Αποσαφήνιση ορισμένων ουσιαστικών κανόνων 25

6.2.3. Αποσαφηνίσεις σχετικά με την αλληλεπίδραση του κανονισμού με άλλες πράξεις 31

6.3. Νέες εκκρεμούσες υποθέσεις ενώπιον του Δικαστηρίου 33

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ 34

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το 2018 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προέβη σε σημαντικές ενέργειες προκειμένου να ανταποκριθεί προδραστικά στην ισχυρή δέσμευση που έχει αναλάβει για αυξημένη διαφάνεια και λογοδοσία, ώστε να ενισχυθεί η εμπιστοσύνη των Ευρωπαίων πολιτών στις διαδικασίες των θεσμικών οργάνων της ΕΕ.

Ακρογωνιαίος λίθος στο πλαίσιο αυτής της προσπάθειας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής είναι η προώθηση της αποτελεσματικής άσκησης του δικαιώματος πρόσβασης των πολιτών στα έγγραφα που βρίσκονται στην κατοχή των θεσμικών οργάνων της ΕΕ[1].

Το δικαίωμα αυτό κατοχυρώνεται με το άρθρο 42 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, το άρθρο 15 παράγραφος 3 της Συνθήκης για τη λειτουργία της ΕΕ και τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1049/2001 για την πρόσβαση του κοινού στα έγγραφα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής[2].

Το άρθρο 17 παράγραφος 1 του εν λόγω κανονισμού προβλέπει ότι κάθε θεσμικό όργανο δημοσιεύει ετησίως έκθεση σχετικά με την εφαρμογή του κανονισμού για το προηγούμενο έτος.

Στην παρούσα ετήσια έκθεση για το έτος 2018 συνοψίζονται, πρώτον, οι ευρύτερες πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στον τομέα της διαφάνειας (σημείο I κατωτέρω). Δεύτερον, προσδιορίζονται οι βασικές τάσεις και τα χαρακτηριστικά των αιτήσεων πρόσβασης σε έγγραφα οι οποίες υποβάλλονται στο πλαίσιο του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1049/2001, καθώς και οι αντίστοιχες απαντήσεις του θεσμικού οργάνου. Στην έκθεση εξετάζονται περαιτέρω οι αποφάσεις των ευρωπαϊκών δικαστηρίων και τα πορίσματα της Ευρωπαίας Διαμεσολαβήτριας σχετικά με την εφαρμογή του κανονισμού από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (σημείο II κατωτέρω).

I. Το ευρύτερο πρόγραμμα διαφάνειας

Σθεναρά αποφασισμένη να φέρει τους πολίτες πιο κοντά στη διαδικασία λήψης των αποφάσεών της, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διερευνά συνεχώς νέες μεθόδους και νέα μέτρα για την ενίσχυση της διαφάνειας.

Το 2018 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατέβαλε στοχοθετημένες προσπάθειες προκειμένου να ενισχυθεί περαιτέρω η διαφάνεια σε όλες τις βασικές της δραστηριότητες, από τη θέσπιση νομοθεσίας και την εφαρμογή πολιτικών έως τις επαφές με ενδιαφερόμενους φορείς και εκπροσώπους ομάδων συμφερόντων. Στη συνέχεια παρατίθενται μερικά χαρακτηριστικά παραδείγματα αυτής της ευρείας προσπάθειας.

Βελτίωση της νομοθεσίας

Στο πλαίσιο του στόχου της για την αύξηση της διαφάνειας των εργασιών των θεσμικών οργάνων της ΕΕ και των μακροχρόνιων προσπαθειών της να φέρει τη διαδικασία λήψης αποφάσεων στην ΕΕ εγγύτερα στους πολίτες, το 2018 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συνέβαλε ενεργά στην ανάπτυξη του *διοργανικού μητρώου κατ' εξουσιοδότηση πράξεων*, η λειτουργία του οποίου ξεκίνησε στις 12 Δεκεμβρίου 2017[3].

[1] Τα πρόσωπα που έχουν δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα είναι πολίτες της ΕΕ και πρόσωπα που κατοικούν ή έχουν την καταστατική έδρα τους σε κράτος μέλος. Επιπλέον, το δικαίωμα αυτό παρέχεται επίσης σε πολίτες και νομικά πρόσωπα τρίτων χωρών που δεν κατοικούν ούτε έχουν την καταστατική έδρα τους σε κράτος μέλος.

[2] ΕΕ L 145 της 31.5.2001, σ. 43 (εφεξής καλούμενος «κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1049/2001»).

[3] Κατόπιν της σύμφωνης γνώμης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής για τη σύναψη της διοργανικής συμφωνίας, της 15ης Μαρτίου 2016, για τη βελτίωση του νομοθετικού έργου.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υποστήριξε επίσης τις συνεχιζόμενες προσπάθειες για την αύξηση της διαφάνειας και της προσιτότητας της νομοθετικής διαδικασίας, μεταξύ άλλων μέσω βελτιώσεων στον δικτυακό τόπο EUR-Lex και της εφαρμογής της διοργανικής συμφωνίας για τη βελτίωση του νομοθετικού έργου (π.χ. κοινή νομοθετική βάση δεδομένων). Η πύλη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Πείτε την άποψή σας» αποτελεί ένα ενιαίο διαδικτυακό σημείο εισόδου για πολίτες και ενδιαφερόμενους που επιθυμούν να ενημερωθούν για τις δραστηριότητες χάραξης πολιτικής του θεσμικού οργάνου και να υποβάλουν τις παρατηρήσεις, τις απόψεις τους και άλλες πληροφορίες.

Τέλος, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διενήργησε *απολογισμό* των πολιτικών της για τη βελτίωση της νομοθεσίας καθ' όλη τη διάρκεια του 2018. Τα συμπεράσματα του απολογισμού παρουσιάστηκαν τον Απρίλιο του 2019 σε ανακοίνωση, στην οποία προσδιορίστηκαν τομείς που χρήζουν περαιτέρω βελτίωσης[4].

Ο νέος κανονισμός για την προστασία των δεδομένων για τα θεσμικά όργανα και τους οργανισμούς της ΕΕ

Το 2018 η διαφάνεια αναβαθμίστηκε περαιτέρω σε κατευθυντήρια αρχή στο πλαίσιο των νέων κανόνων για την προστασία των δεδομένων για τα θεσμικά όργανα και τους οργανισμούς της ΕΕ.

Η έκδοση του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1725[5] αποτελεί ένα ακόμη βήμα καίριας σημασίας προς την κατεύθυνση της ανάπτυξης ενός ολοκληρωμένου πλαισίου της ΕΕ για τη διασφάλιση της διαφάνειας.

Ο κανονισμός (ΕΕ) 2018/1725, ο οποίος άρχισε να ισχύει στις 11 Δεκεμβρίου 2018, περιλαμβάνει μια ολόκληρη ενότητα ειδικά για τη διαφάνεια. Στο πλαίσιο αυτό, η διαφάνεια επιτάσσει στα θεσμικά όργανα και στους οργανισμούς της ΕΕ να επεξεργάζονται τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα με διαφανή τρόπο, παρέχοντας πληροφορίες και γνωστοποιήσεις σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα προς τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα σε συνεκτική, διάφανη, κατανοητή και ευκόλως προσβάσιμη μορφή.

Ο νέος κανονισμός ενισχύει σημαντικά τα δικαιώματα των φυσικών προσώπων ως υποκειμένων των δεδομένων. Βάσει των κανόνων του, τα θεσμικά όργανα και οι οργανισμοί της ΕΕ δεν οφείλουν μόνο να διασφαλίζουν τη συμμόρφωση προς την αρχή της διαφάνειας, αλλά υποχρεούνται επίσης να αποδεικνύουν τη συμμόρφωση αυτή.

Ο νέος κώδικας δεοντολογίας για τα μέλη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Το 2018 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε επίσημα νέο κώδικα δεοντολογίας για τα μέλη της[6]. Ο νέος κώδικας άρχισε να ισχύει την 1η Φεβρουαρίου 2018. Αντικαθιστά τον προηγούμενο κώδικα δεοντολογίας των επιτρόπων, της 20ής Απριλίου 2011.

[4] Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: «Βελτίωση της νομοθεσίας: απολογισμός και διατήρηση της δέσμευσής μας», COM(2019) 178 διαθέσιμο στη διεύθυνση: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/better-regulation-taking-stock_el.pdf

[5] Κανονισμός (ΕΕ) 2018/1725 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Οκτωβρίου 2018, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα θεσμικά και λοιπά όργανα και τους οργανισμούς της Ένωσης και την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών, και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 45/2001 και της απόφασης αριθ. 1247/2002/ΕΚ (ΕΕ L 295 της 21.11.2018, σ. 39, εφεξής «κανονισμός (ΕΕ) 2018/1725»).

[6] Απόφαση της Επιτροπής, της 31ης Ιανουαρίου 2018, περί κώδικα δεοντολογίας για τα μέλη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, C(2018) 700 final, ΕΕ C 65 της 21.2.2018, σ. 7· εφεξής «κώδικας δεοντολογίας για τα μέλη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής».

Ο κώδικας περιέχει στοιχεία τα οποία σχεδιάστηκαν με στόχο την αύξηση της διαφάνειας όσον αφορά τους επιτρόπους σε συγκεκριμένους τομείς. Ο κώδικας προβλέπει *ειδικούς κανόνες σχετικά με τις εξωτερικές συναντήσεις των επιτρόπων*. Ως εκ τούτου[7], οι επίτροποι και το προσωπικό του ιδιαίτερου γραφείου τους συναντούν μόνον τις οργανώσεις ή τα αυτοαπασχολούμενα άτομα που έχουν καταχωριστεί στο μητρώο διαφάνειας[8]. Επιπλέον, η πραγματοποίηση των συναντήσεων αυτών πρέπει να δημοσιοποιείται[9].

Ο νέος κώδικας θεσπίζει επίσης νέα διάταξη, βάσει της οποίας η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα δημοσιεύει κάθε δύο μήνες *επισκόπηση των εξόδων ταξιδίου ανά επίτροπο*[10]. Η πρώτη επισκόπηση δημοσιεύτηκε στο τέλος Φεβρουαρίου του 2018 και τα έξοδα ταξιδίου κάθε επιτρόπου δημοσιεύονται έκτοτε προδραστικά κάθε δύο μήνες.

Επιπλέον, και σύμφωνα με τις απαιτήσεις του νέου κώδικα δεοντολογίας, οι *νέες δηλώσεις συμφερόντων* όλων των επιτρόπων δημοσιεύονται πλέον ταυτόχρονα σε υπογεγραμμένη έκδοση PDF στον αντίστοιχο δικτυακό τόπο κάθε επιτρόπου και σε μηχαναναγνώσιμη μορφή στον δικτυακό τόπο Europa[11].

Τέλος, για λόγους διαφάνειας και λογοδοσίας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεσμεύτηκε να δημοσιεύει *ετήσιες εκθέσεις* σχετικά με την εφαρμογή του νέου κώδικα δεοντολογίας.

Γενικότερα, η διαφάνεια όσον αφορά τη δεοντολογία επιτρόπων και πρώην επιτρόπων διασφαλίζεται μέσω *ειδικής ιστοσελίδας του δικτυακού τόπου Europa*[12].

Το μητρώο διαφάνειας

Η ανάπτυξη του μητρώου διαφάνειας συνεχίστηκε σταθερά, και τον Δεκέμβριο του 2018 περιείχε περισσότερες από 11 900 εγγραφές: 5 000 περισσότερες από ό,τι όταν ανέλαβε καθήκοντα ο πρόεδρος Juncker, και με είσοδο 2 762 νέων οντοτήτων κατά τη διάρκεια του έτους[13]. Από την αρχή της θητείας της Επιτροπής Juncker, όλες οι εγγεγραμμένες οντότητες δεσμεύονται με κοινό κώδικα δεοντολογίας.

Οι προσπάθειες για τη βελτίωση της συνολικής ποιότητας των δεδομένων που περιλαμβάνονται στο μητρώο διαφάνειας εντατικοποιήθηκαν το 2018 και απέδωσαν απτά αποτελέσματα. Προστέθηκε ένα νέο στοιχείο, το οποίο παρέχει αυτομάτως κατάλογο συναντήσεων που πραγματοποίησαν ενδεχομένως οι εγγεγραμμένες οντότητες με επιτρόπους, προσωπικό του ιδιαίτερου γραφείου τους ή γενικούς διευθυντές από τον Δεκέμβριο του 2014. Υλοποιήθηκαν διάφορες δραστηριότητες εσωτερικής κατάρτισης και εξωτερικής επικοινωνίας με στόχο την ευαισθητοποίηση σχετικά με το μητρώο διαφάνειας και την προώθηση της χρήσης του.

[7] Άρθρο 7 παράγραφος 1 του κώδικα δεοντολογίας για τα μέλη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.
[8] Καταρτίστηκε δυνάμει της σχετικής διοργανικής συμφωνίας μεταξύ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Επιτροπής της 16ης Απριλίου 2014.
[9] Άρθρο 7 παράγραφος 2 του κώδικα δεοντολογίας για τα μέλη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. (Η εν λόγω δημοσιοποίηση πρέπει να πραγματοποιείται σύμφωνα με την απόφαση της Επιτροπής, της 25ης Νοεμβρίου 2014, για τη δημοσίευση πληροφοριών σχετικά με τις συνεδριάσεις μεταξύ μελών της Επιτροπής και οργανώσεων ή αυτοαπασχολούμενων ατόμων.)
[10] Άρθρο 6 παράγραφος 2 του κώδικα δεοντολογίας για τα μέλη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.
[11] https://ec.europa.eu/info/files/machine-readable-versions-all-declarations-interests_en.
[12] https://ec.europa.eu/info/about-european-commission/service-standards-and-principles/codes-conduct/ethics-and-integrity-eu-commissioners_el
[13] http://ec.europa.eu/transparencyregister/public/openFile.do?fileName=ar_2018_en.pdf

Συνεχίστηκαν οι συζητήσεις μεταξύ των τριών θεσμικών οργάνων σχετικά με την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη σύναψη διοργανικής συμφωνίας η οποία θα καταστήσει υποχρεωτικό το μητρώο διαφάνειας.

Ωστόσο, δεν επιτεύχθηκε συμφωνία σχετικά με την εξάρτηση της πραγματοποίησης συναντήσεων μεταξύ υπευθύνων λήψης αποφάσεων και εκπροσώπων συμφερόντων από την προϋπόθεση της εγγραφής στο μητρώο διαφάνειας, ζήτημα που θεωρείται καθοριστικής σημασίας για την Επιτροπή. Ως εκ τούτου, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ζήτησε μετ' επιτάσεως από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο να διερευνήσουν εναλλακτικές λύσεις οι οποίες θα τους παρέχουν τη δυνατότητα να εφαρμόζουν τον κανόνα «καμία συνάντηση χωρίς εγγραφή».

Διαφάνεια της διαδικασίας αποχώρησης του Ηνωμένου Βασιλείου από την ΕΕ

Το 2018 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συνέχισε την υλοποίηση της δέσμευσής της για διασφάλιση μέγιστης διαφάνειας όσον αφορά τις πρωτόγνωρες διαπραγματεύσεις σχετικά με την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από την ΕΕ[14].

Η διαφάνεια που εξασφάλισε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έφθασε σε πρωτοφανές επίπεδο και επαινέθηκε θερμά από την Ευρωπαία Διαμεσολαβήτρια, κατά την περάτωση της διετούς στρατηγικής πρωτοβουλίας της για τις διαπραγματεύσεις όσον αφορά την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Ευρωπαία Διαμεσολαβήτρια κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, πέραν του ότι συνιστά ορθή διοικητική πρακτική, το υψηλό επίπεδο διαφάνειας ενίσχυσε τη νομιμότητα των διαπραγματευτών της ΕΕ και συνέβαλε στη διατήρηση της ενότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης[15].

Συνολικά, από το 2017 έως το 2018 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε προδραστικά στον δικτυακό τόπο της *περισσότερα από 100 έγγραφα διαπραγματεύσεων*, με στόχο τη διασφάλιση της άσκησης δημόσιου ελέγχου και της συνεκτίμησης χωρίς αποκλεισμούς των απόψεων των ενδιαφερόμενων μερών. Στα έγγραφα αυτά καταγράφεται η πρόοδος των διαπραγματεύσεων και παρέχεται στο κοινό η δυνατότητα παρακολούθησης των εξελισσόμενων εκδόσεων των εγγράφων.

Σχολιάζοντας αυτό το πρωτοφανές εγχείρημα, ο επικεφαλής των διαπραγματεύσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, M. Barnier, αναγνώρισε ότι η διαφάνεια αυτή αποτελούσε υποχρέωση «προς τους πολίτες, τις επιχειρήσεις, τις περιφέρειες και όλους όσοι επηρεάζονται από την απόφαση του Ηνωμένου Βασιλείου να αποχωρήσει από την ΕΕ». Υπήρξε δε «καθοριστική για τη διαμόρφωση σαφών, ισχυρών και ενοποιημένων θέσεων με τα 27 κράτη μέλη και το Κοινοβούλιο».

Πρόσθετη διαφάνεια: Πιλοτικά έργα και πρωτοβουλίες

Το 2018 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διερεύνησε πρόσθετα καινοτόμα πιλοτικά έργα με σκοπό την προώθηση της διαφάνειας. Για παράδειγμα, τον Απρίλιο του 2018 η *Γενική Διεύθυνση Υγείας και Ασφάλειας των Τροφίμων* της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ξεκίνησε ένα πιλοτικό έργο με στόχο την αύξηση της διαφάνειας των δραστηριοτήτων της. Στο πλαίσιο του έργου αυτού δημοσιεύονται στο διαδίκτυο ηλεκτρονικά έγγραφα σχετικά με παρασιτοκτόνα και βιοκτόνα προϊόντα τα οποία γνωστοποιούνται (πλήρως ή εν μέρει) κατόπιν αίτησης βάσει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1049/2001. Επομένως, τα έγγραφα αυτά δεν αποστέλλονται πλέον σε έντυπη μορφή στους αιτούντες, οι οποίοι λαμβάνουν αντ' αυτών έναν υπερσύνδεσμο προς συγκεκριμένη ιστοσελίδα.

[14] Σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.

[15] Σημείωμα περάτωσης σχετικά με τη στρατηγική πρωτοβουλία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τις διαπραγματεύσεις όσον αφορά την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από την ΕΕ, https://www.ombudsman.europa.eu/el/correspondence/en/109825.

Η ιστοσελίδα αυτή, η οποία δημιουργήθηκε ειδικά για τη δημοσίευση εγγράφων που γνωστοποιούνται στο πλαίσιο του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1049/2001 είναι προσβάσιμη σε όλους[16] και, ως εκ τούτου, τα γνωστοποιούμενα έγγραφα καθίστανται αμέσως διαθέσιμα, τόσο στο ευρύ κοινό όσο και στον αιτούντα.

Το πιλοτικό έργο αναμένεται να συνεχιστεί επίσης κατά το πρώτο εξάμηνο του 2019.

Το 2018 η διαφάνεια και η συνεργασία με το κοινό εξακολούθησαν να αποτελούν βασικά χαρακτηριστικά της *εμπορικής πολιτικής* με σκοπό τη διασφάλιση της δημοκρατίας, της εμπιστοσύνης του κοινού και της λογοδοσίας. Στο πλαίσιο της δέσμευσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής όσον αφορά τη διαφάνεια στη νέα εμπορική στρατηγική της ΕΕ «Εμπόριο για όλους», το 2018 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συνέχισε να δημοσιεύει σε ειδικό προς τον σκοπό αυτόν δικτυακό τόπο κείμενα διαπραγματεύσεων, καθώς και τις πλέον πρόσφατες εκθέσεις των γύρων διαπραγματεύσεων σχετικά με τις υφιστάμενες εμπορικές συμφωνίες της ΕΕ και τις υπό εξέλιξη εμπορικές διαπραγματεύσεις με τρίτες χώρες[17].

Ένα άλλο σημαντικό στοιχείο προσέγγισης της κοινωνίας των πολιτών είναι η λεγόμενη διαδικασία «εκτίμησης των επιπτώσεων στην αειφορία». Το εργαλείο αυτό, το οποίο προορίζεται ειδικά για το εμπόριο, αναπτύχθηκε με σκοπό την υποστήριξη των εμπορικών διαπραγματεύσεων. Βασίζεται σε ανεξάρτητους, εξωτερικούς συμβούλους, οι οποίοι παρέχουν αναλύσεις των δυνητικών οικονομικών, κοινωνικών, περιβαλλοντικών επιπτώσεων και των επιπτώσεων στα ανθρώπινα δικαιώματα των ενδεχόμενων εμπορικών συμφωνιών. Η εκτίμηση των επιπτώσεων στην αειφορία συνιστά άκρως συμμετοχική διαδικασία.

Επιπλέον, το 2018 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συνέχισε να διοργανώνει πρωτοβουλίες και δράσεις στο πλαίσιο του προγράμματος «*Ευρώπη για τους πολίτες*». Το πρόγραμμα αυτό, το οποίο καλύπτει την περίοδο 2014-2020, είναι ένα σημαντικό μέσο, το οποίο παροτρύνει τους πολίτες της ΕΕ να ενημερώνονται καλύτερα, να λαμβάνουν μέρος στον δημόσιο διάλογο και να διαδραματίζουν ισχυρότερο ρόλο στην ανάπτυξη της ΕΕ.

Επιπλέον, στις 12 Δεκεμβρίου 2018 η πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την αναθεώρηση της *Ευρωπαϊκής Πρωτοβουλίας Πολιτών* εξασφάλισε την πολιτική συμφωνία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου. Ως πολιτική προτεραιότητα της Επιτροπής Juncker, η Ευρωπαϊκή Πρωτοβουλία Πολιτών αποτελεί έναν μοναδικό και καινοτόμο τρόπο για τη διαμόρφωση της Ευρώπης από τους πολίτες, οι οποίοι μπορούν να ζητήσουν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να υποβάλει νομοθετική πρόταση εφόσον συγκεντρώσουν ένα εκατομμύριο υπογραφές. Η αναθεωρημένη Πρωτοβουλία Πολιτών θα καταστεί πιο εύχρηστη προκειμένου να προαχθεί η ενισχυμένη δημοκρατική συμμετοχή σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Συμπερασματικά, το 2018 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συνέχισε να δημοσιεύει ευρύ φάσμα πληροφοριών και εγγράφων κατά τρόπο προδραστικό και εύχρηστο. Ταυτόχρονα, επιδίωξε τη σταθερή διερεύνηση νέων εργαλείων ειδικά για την αύξηση της διαφάνειας στο σύνολο των δραστηριοτήτων της και την εξασφάλιση της συμμετοχής των πολιτών στη δημοκρατική διαδικασία. Τα προαναφερόμενα παραδείγματα αποτελούν μερικές μόνο χαρακτηριστικές περιπτώσεις των προσπαθειών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να αυξήσει τη διαφάνεια υπό την ευρύτερη έννοια του όρου.

[16] Βλέπε https://webgate.ec.europa.eu/dyna/extdoc/
[17] Βλέπε http://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=1395

II. Πρόσβαση σε έγγραφα

Το δικαίωμα πρόσβασης σε έγγραφα, όπως προβλέπεται στο άρθρο 15 παράγραφος 3 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στον κανονισμό 1049/2001, συνέχισε το 2018 να αποτελεί έναν από τους ακρογωνιαίους λίθους του προγράμματος διαφάνειας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Το δικαίωμα πρόσβασης του κοινού στα έγγραφα των θεσμικών οργάνων συνδέεται με τον δημοκρατικό χαρακτήρα των εν λόγω θεσμικών οργάνων[18]. Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1049/2001 αποτυπώνει τη βούληση που διατυπώνεται στο άρθρο 1 δεύτερο εδάφιο της Συνθήκης ΕΕ να διανοιχθεί νέα φάση στη διαδικασία μιας διαρκώς στενότερης ένωσης των λαών της Ευρώπης, στην οποία οι αποφάσεις λαμβάνονται όσο το δυνατόν πιο ανοικτά και όσο το δυνατόν εγγύτερα στους πολίτες[19]. Ο στόχος αυτός επαναλαμβάνεται στο άρθρο 10 της Συνθήκης ΕΕ.

Στο πλαίσιο αυτό, το 2018 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρείχε πρόσβαση σε ευρύ φάσμα εγγράφων που είχε στην κατοχή της, κατόπιν συγκεκριμένων αιτήσεων που υποβλήθηκαν βάσει του κανονισμού. Η πρόσβαση αυτή συμπλήρωσε την προδραστική δημοσίευση πληθώρας πληροφοριών και τεκμηρίωσης στα διάφορα μητρώα και τις ιστοσελίδες του θεσμικού οργάνου.

Η παρούσα έκθεση παρέχει επισκόπηση του τρόπου με τον οποίο η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εφάρμοσε τον κανονισμό το έτος 2018. Η έκθεση βασίζεται σε στατιστικά στοιχεία τα οποία συνοψίζονται στο παράρτημα[20].

Τα στατιστικά στοιχεία αντικατοπτρίζουν τον αριθμό των αιτήσεων που παραλήφθηκαν και τις απαντήσεις που δόθηκαν σε αυτές το 2018. Παρέχουν επίσης ακριβέστερα δεδομένα όσον αφορά τα στατιστικά στοιχεία που ανακτήθηκαν για τα προηγούμενα έτη, κατόπιν επακόλουθων διορθώσεων τακτικής κωδικοποίησης[21].

Όπως και τα προηγούμενα έτη, τα στατιστικά στοιχεία δεν αντικατοπτρίζουν τον αριθμό των εγγράφων που ζητήθηκαν ή δημοσιοποιήθηκαν (μερικώς), τα οποία ήταν πολύ περισσότερα. Παρότι οι αιτούντες μπορούν να ζητήσουν πρόσβαση σε ένα μεμονωμένο έγγραφο, συχνότερα ζητούν πρόσβαση σε πολλά έγγραφα ή ακόμη και σε ολόκληρους φακέλους που αφορούν ένα συγκεκριμένο ζήτημα ή διαδικασία.

Συνοπτικά, από τα στατιστικά στοιχεία προκύπτει ότι τα ζητηθέντα έγγραφα δημοσιοποιήθηκαν πλήρως ή εν μέρει σε πάνω από το 80 % των 6 912 περιπτώσεων κατά το αρχικό στάδιο, και χορηγήθηκε ευρύτερη ή ακόμη και πλήρης πρόσβαση σχεδόν στο 41 % των 288 περιπτώσεων που επανεξετάστηκαν στο στάδιο της επιβεβαίωσης. Τα στοιχεία δεν επιβεβαιώνουν μόνο τον ανοικτό χαρακτήρα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, αλλά και τη σημασία του δικαιώματος πρόσβασης σε έγγραφα στο πλαίσιο της συνολικής πολιτικής διαφάνειας του συγκεκριμένου θεσμικού οργάνου.

Πόροι

Στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, οι αιτήσεις πρόσβασης σε έγγραφα διεκπεραιώνονται στο αρχικό στάδιο σε αποκεντρωμένη βάση από τις διάφορες Γενικές Διευθύνσεις και υπηρεσίες της

[18] Βλέπε δεύτερη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1049/2001.

[19] Βλέπε πρώτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1049/2001.

[20] Εκτός αν αναφέρεται διαφορετικά, τα στατιστικά στοιχεία που παρουσιάζονται στην παρούσα έκθεση βασίζονται σε αριθμητικά στοιχεία που αντλήθηκαν από τις εφαρμογές ΤΠ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής την 31η Δεκεμβρίου 2018, όπως επικαιροποιήθηκαν κατόπιν επακόλουθων διορθώσεων κωδικοποίησης. Τα ποσοστά στο περιγραφικό μέρος της έκθεσης στρογγυλοποιούνται στο πλησιέστερο δεκαδικό ψηφίο.

[21] Για τον λόγο αυτόν, τα αριθμητικά στοιχεία που παρέχονται στην παρούσα έκθεση και στην προηγούμενη ενδέχεται να παρουσιάζουν μικρές διαφοροποιήσεις.

Επιτροπής. Κάθε Γενική Διεύθυνση και υπηρεσία ορίζει για το έργο αυτό τουλάχιστον έναν νομικό εμπειρογνώμονα, ο οποίος αναλαμβάνει ρόλο «συντονιστή της πρόσβασης στα έγγραφα».

Ανάλογα με το μέγεθος της υπηρεσίας και τον αριθμό των αιτήσεων που λαμβάνουν, οι «συντονιστές της πρόσβασης στα έγγραφα» επικουρούνται συνήθως από προσωπικό υποστήριξης και αναλαμβάνουν τον συντονισμό των σχεδίων απαντήσεων με τις μονάδες που είναι αρμόδιες για τους αντίστοιχους τομείς πολιτικής.

Οι αιτήσεις στο στάδιο της επιβεβαίωσης διεκπεραιώνονται από τη Γενική Γραμματεία, προκειμένου να διασφαλίζεται ανεξάρτητη διοικητική επανεξέταση της απάντησης που δόθηκε στο αρχικό στάδιο.

Ειδική ομάδα στη Διοικητική Μονάδα Διαφάνειας, Διαχείρισης Εγγράφων και Πρόσβασης στα Έγγραφα της Γενικής Γραμματείας είναι επιφορτισμένη αποκλειστικά με το καθήκον διασφάλισης του συντονισμού και της ομοιόμορφης τήρησης των λεπτομερών κανόνων για την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1049/2001. Η ομάδα αποτελείται από διεκπεραιωτές υποθέσεων και διοικητικό προσωπικό υποστήριξης. Πέραν της αρμοδιότητας επανεξέτασης των αρχικών απαντήσεων, η μονάδα παρέχει οριζόντιες κατευθύνσεις, κατάρτιση και συμβουλές σε όλες τις Γενικές Διευθύνσεις και υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή του κανονισμού. Επίσης διαχειρίζεται το σύστημα ΤΠ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τον χειρισμό των αιτήσεων πρόσβασης σε έγγραφα στο αρχικό στάδιο και στο στάδιο της επιβεβαίωσης, το οποίο βρίσκεται σε διαδικασία αναβάθμισης.

Ο σταθερά αυξανόμενος αριθμός νέων αιτήσεων για πρόσβαση σε έγγραφα μετά την έναρξη ισχύος του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1049/2001 και το αίτημα για αυξημένη διαφάνεια στον τομέα της πρόσβασης του κοινού σε έγγραφα αναδεικνύουν την ανάγκη να διατεθούν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή επαρκείς ανθρώπινοι και πληροφοριακοί (ΤΠ) πόροι προκειμένου να εξασφαλιστεί αποτελεσματική διεκπεραίωση των αιτήσεων πρόσβασης σε έγγραφα και να επιτυγχάνεται το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα για τους πολίτες.

1. ΜΗΤΡΩΑ ΚΑΙ ΙΣΤΟΤΟΠΟΙ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Το 2018 προστέθηκαν στο μητρώο εγγράφων της Επιτροπής[22] 19 582 νέα έγγραφα (βλέπε παράρτημα – πίνακας 1), τα οποία εμπίπτουν στις κατηγορίες C, COM, JOIN, OJ, PV, SEC ή SWD[23].

Το 2018 στον δικτυακό τόπο του *Europa*[24] για την πρόσβαση σε έγγραφα καταγράφηκαν 6 458 επισκέπτες και ο αριθμός των σελίδων που επισκέφθηκαν οι χρήστες ανήλθε σε 8 652 (βλέπε παράρτημα – πίνακας 2)[25].

Οι δύο πλατφόρμες εξακολουθούν να αποτελούν σημαντικά εργαλεία αναζήτησης, τα οποία παρέχουν στους πολίτες τη δυνατότητα να συμμετέχουν πιο στενά και ενεργά στη διαδικασία λήψης αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και προωθούν την πολιτική πρόσβασης στα έγγραφα.

[22] Ο αριθμός αυτός είναι παρόμοιος με τον αντίστοιχο του 2016 (18 523).

[23] Συγκεκριμένα, C: αυτόνομες πράξεις της Επιτροπής· COM: νομοθετικές προτάσεις της Επιτροπής και άλλα έγγραφα που κοινοποιούνται σε άλλα θεσμικά όργανα, από κοινού με τα προπαρασκευαστικά τους έγγραφα· JOIN: κοινές πράξεις της Επιτροπής και της Ύπατης Εκπροσώπου· OJ: ημερήσιες διατάξεις των συνεδριάσεων της Επιτροπής· PV: πρακτικά των συνεδριάσεων της Επιτροπής· SEC: έγγραφα της Επιτροπής που δεν μπορούν να ταξινομηθούν σε καμία από τις προαναφερόμενες σειρές· SWD: έγγραφα εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής.

[24] Πρόσβαση σε έγγραφα: http://ec.europa.eu/transparency/access_documents/index_el.htm.

[25] Τα στοιχεία αυτά προέρχονται από τη χρήση, το 2018, νέου αλγορίθμου, ο οποίος παρέχει ακριβέστερα στατιστικά στοιχεία. Επομένως, δεν είναι συγκρίσιμα με τα στοιχεία που ανακτήθηκαν για τα προηγούμενα έτη.

2. ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΑ ΑΛΛΑ ΘΕΣΜΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΔΥΝΑΜΕΙ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ (ΕΚ) ΑΡΙΘ. 1049/2001

Το άρθρο 15 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1049/2001 προβλέπει ότι τα θεσμικά όργανα αναπτύσσουν ορθές διοικητικές πρακτικές προκειμένου να διευκολυνθεί η άσκηση του δικαιώματος πρόσβασης στα έγγραφα, που εγγυάται ο κανονισμός. Το άρθρο 15 παράγραφος 2 οργανώνει περαιτέρω τη συγκρότηση διοργανικής επιτροπής με στόχο τη διερεύνηση βέλτιστων πρακτικών, την εξέταση ενδεχόμενων διαφορών και τη συζήτηση των μελλοντικών εξελίξεων περί την πρόσβαση του κοινού στα έγγραφα.

Σύμφωνα με τις δύο προαναφερόμενες διατάξεις, το 2018 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συνέχισαν να πραγματοποιούν τακτικές τεχνικές συνεδριάσεις σε διοικητικό επίπεδο. Στο πλαίσιο των εν λόγω συνεδριάσεων, τα θεσμικά όργανα ανταλλάσσουν εμπειρίες, αναπτύσσουν βέλτιστες πρακτικές και διασφαλίζουν τη συνεπή εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1049/2001, λαμβάνοντας υπόψη τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου.

3. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΑΙΤΗΣΕΩΝ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ

3.1. Ο αριθμός των αιτήσεων (βλέπε παράρτημα – πίνακες 3 και 4)

Όπως φαίνεται στο γράφημα που ακολουθεί, το 2018 ο αριθμός των **αρχικών αιτήσεων** ανήλθε σε **6 912**. Ο αριθμός αυτός αντικατοπτρίζει εντυπωσιακή αύξηση περίπου κατά 9,5 % σε σύγκριση με το 2017 και σχεδόν κατά 10 % σε σύγκριση με το 2014[26]. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε 7 257 αρχικές απαντήσεις έναντι 6 716 το 2017, καταγράφοντας συνεπώς αύξηση σχεδόν 7,5 %.

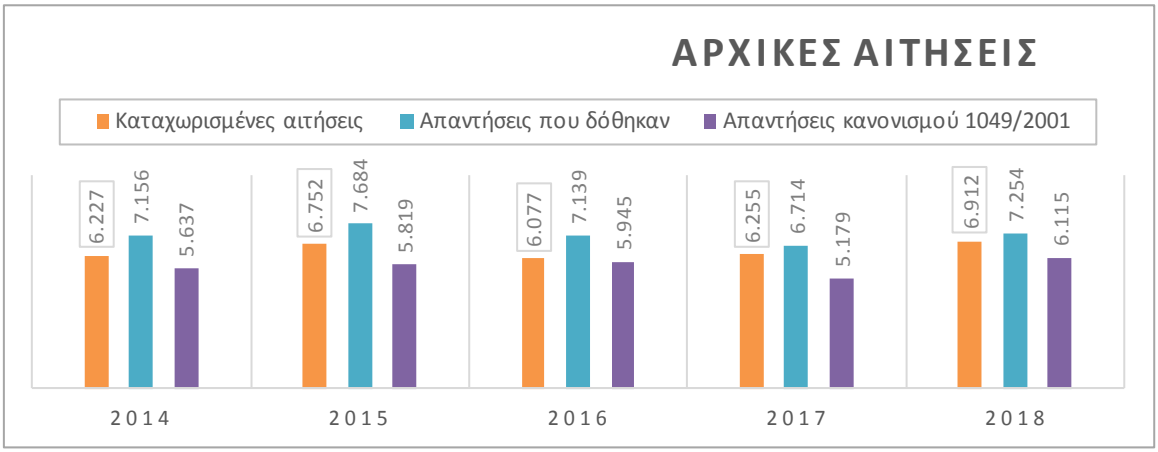
Από αυτές τις αρχικές απαντήσεις, οι 6 117 εκδόθηκαν βάσει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1049/2001 (σε σύγκριση με 5 181 το 2017). Ο αριθμός αυτός καταδεικνύει αύξηση περίπου 15,3 % σε ένα έτος.

Σημειωτέον ότι ένα μεμονωμένο αίτημα μπορεί να αφορά περισσότερα έγγραφα και, κατά συνέπεια, μπορεί να οδηγήσει σε περισσότερες διαφορετικές απαντήσεις. Αντιστρόφως, περισσότερα αιτήματα μπορούν να ομαδοποιηθούν σε ορισμένες περιπτώσεις και να οδηγήσουν σε μία ενιαία απάντηση. Ο αριθμός των «απαντήσεων που δόθηκαν», όπως αντλήθηκαν από τη βάση δεδομένων, περιλαμβάνει κάθε είδους συνέχεια που έδωσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή:

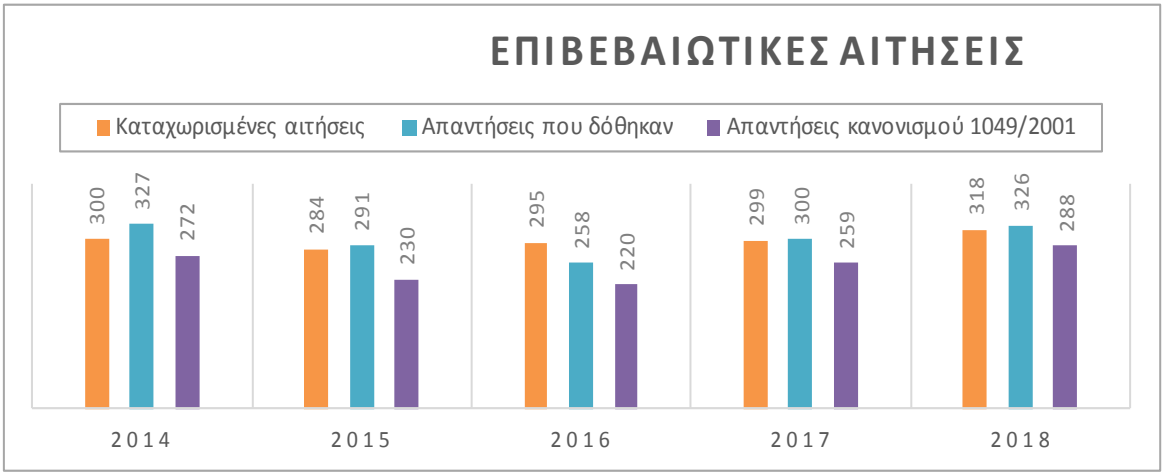
- απαντήσεις που παρασχέθηκαν βάσει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1049/2001 (ακόμη και όταν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν είχε στην κατοχή της κανένα έγγραφο)
- απαντήσεις που παρασχέθηκαν βάσει άλλων νομικών πλαισίων (λόγω του περιεχομένου της αίτησης ή της ιδιότητας του αιτούντος[27] κ.λπ.) ή ακόμη και
- περάτωση της διαδικασίας λόγω μη παροχής των ζητούμενων διευκρινίσεων από τον αιτούντα ή λόγω μη εκπλήρωσης διαδικαστικών απαιτήσεων εκ μέρους του.

[26] Το 2017 ο αριθμός των αρχικών αιτήσεων ανήλθε σε 6 255, ενώ το 2014 ανήλθε σε 6 227 (στοιχεία που αντλήθηκαν από τις προηγούμενες ετήσιες εκθέσεις).

[27] Για παράδειγμα, απαντήσεις που παρασχέθηκαν βάσει της αρχής της καλόπιστης συνεργασίας με τα κράτη μέλη ή άλλα θεσμικά όργανα· ή απαντήσεις βάσει του κώδικα ορθής διοικητικής συμπεριφοράς κ.λπ.

Όσον αφορά τις **επιβεβαιωτικές αιτήσεις** με τις οποίες ζητείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να επανεξετάσει αρχικές απαντήσεις πλήρους ή μερικής άρνησης πρόσβασης, ο αριθμός τους ανήλθε σε **318**, παρουσιάζοντας αύξηση σχεδόν 4,4 % σε σύγκριση με το 2017. Τα στοιχεία αυτά επιβεβαιώνουν τη σταθερή ανοδική τάση που παρατηρείται από το 2016. Ο αριθμός των επιβεβαιωτικών απαντήσεων βάσει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1049/2001 αυξήθηκε σημαντικά κατά περίπου 10 %: από 259 το 2017 σε 288 το 2018[28]. Ωστόσο, η αύξηση των απαντήσεων αυτών από το 2014 ανέρχεται περίπου στο 5,6 %, όπως φαίνεται στο γράφημα κατωτέρω.

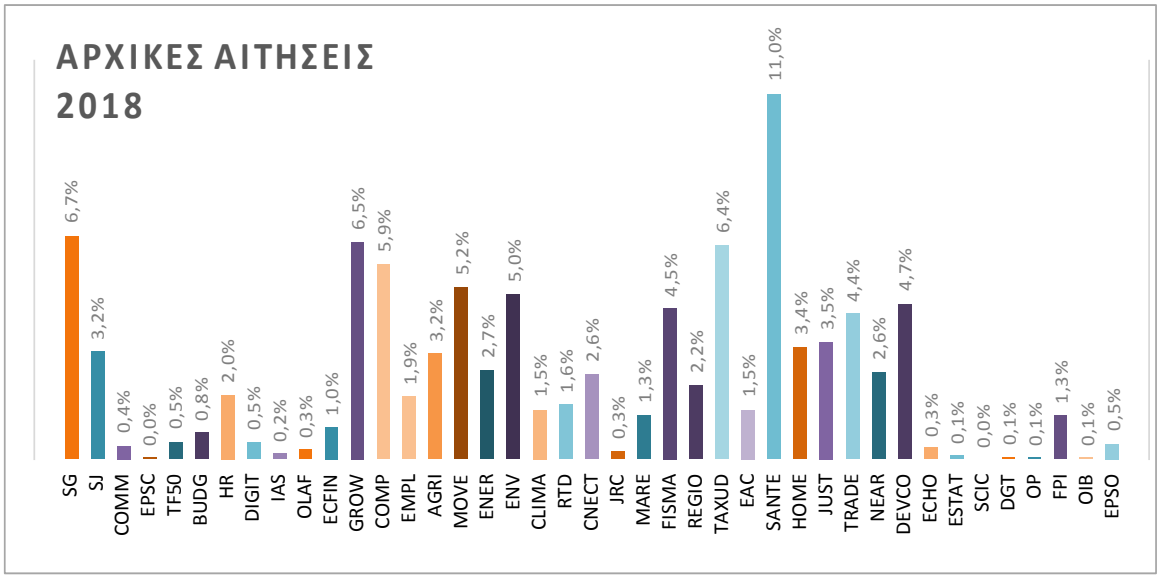

3.2. Ποσοστό αιτήσεων ανά Γενική Διεύθυνση/Υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (βλέπε παράρτημα – πίνακας 5)

Το 2018 η Γενική Διεύθυνση Υγείας και Ασφάλειας των Τροφίμων[29] έλαβε το υψηλότερο ποσοστό **αρχικών αιτήσεων** (11 %), ακολουθούμενη από τη Γενική Γραμματεία (6,7 %)[30] και τη Γενική Διεύθυνση Εσωτερικής Αγοράς, Βιομηχανίας, Επιχειρηματικότητας και ΜΜΕ[31] (6,5 %).

[28] ό.π.
[29] Αναφέρεται ως «SANTE» στα δύο γραφήματα που ακολουθούν.
[30] Αναφέρεται ως «SG» στα δύο γραφήματα που ακολουθούν.
[31] Αναφέρεται ως «GROW» στα δύο γραφήματα που ακολουθούν.

Η Γενική Διεύθυνση Φορολογίας και Τελωνειακής Ένωσης[32] (6,4 %), η Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού[33] (5,9 %) και η Γενική Διεύθυνση Κινητικότητας και Μεταφορών[34] (5,2 %) ήταν οι μοναδικές από τις άλλες υπηρεσίες οι οποίες έλαβαν καθεμία ποσοστό άνω του 5 % του συνολικού αριθμού των αρχικών αιτήσεων.

Για κάθε μία από τις υπόλοιπες υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αντιστοιχούσε ποσοστό έως 5% όλων των αρχικών αιτήσεων.

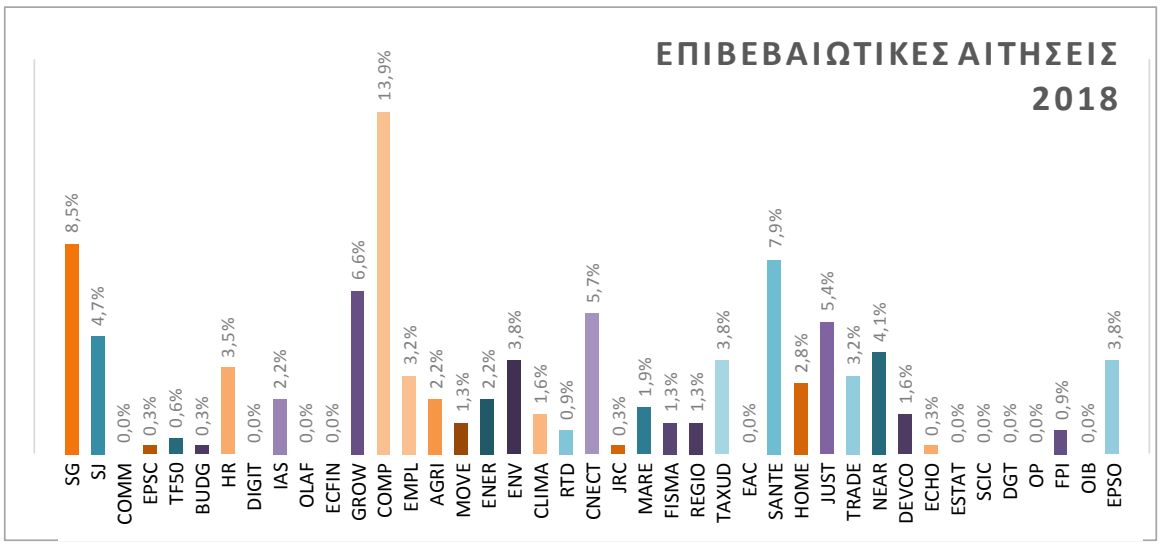

μεγαλύτερο ποσοστό αφορούσε αρχικές απαντήσεις που παρασχέθηκαν από τη Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού (13,8 % σε σύγκριση με 19,7 % το 2017)· ακολουθούν η Γενική Γραμματεία (σχεδόν 8,5 %) και η Γενική Διεύθυνση Υγείας και Ασφάλειας των Τροφίμων (σχεδόν 7,9 %).

Οι αρχικές απαντήσεις άλλων τριών υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αποτέλεσαν το αντικείμενο άνω του 5 % του συνόλου των επιβεβαιωτικών αιτήσεων η καθεμιά (Γενική Διεύθυνση Εσωτερικής Αγοράς, Βιομηχανίας, Επιχειρηματικότητας και ΜΜΕ, Γενική Διεύθυνση Επικοινωνιακών Δικτύων, Περιεχομένου και Τεχνολογιών[35] και Γενική Διεύθυνση Δικαιοσύνης και Καταναλωτών[36]).

Οι αρχικές απαντήσεις που παρασχέθηκαν από καθεμία από τις υπόλοιπες υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αντιστοιχούσαν σε ποσοστό μικρότερο του 5 % επί του συνόλου των αιτήσεων για επιβεβαιωτική επανεξέταση.

[32] Αναφέρεται ως «TAXUD» στα δύο γραφήματα που ακολουθούν.
[33] Αναφέρεται ως «COMP» στα δύο γραφήματα που ακολουθούν.
[34] Αναφέρεται ως «MOVE» στα δύο γραφήματα που ακολουθούν.
[35] Αναφέρεται ως «CNECT» στο γράφημα που ακολουθεί.
[36] Αναφέρεται ως «JUST» στο γράφημα που ακολουθεί.

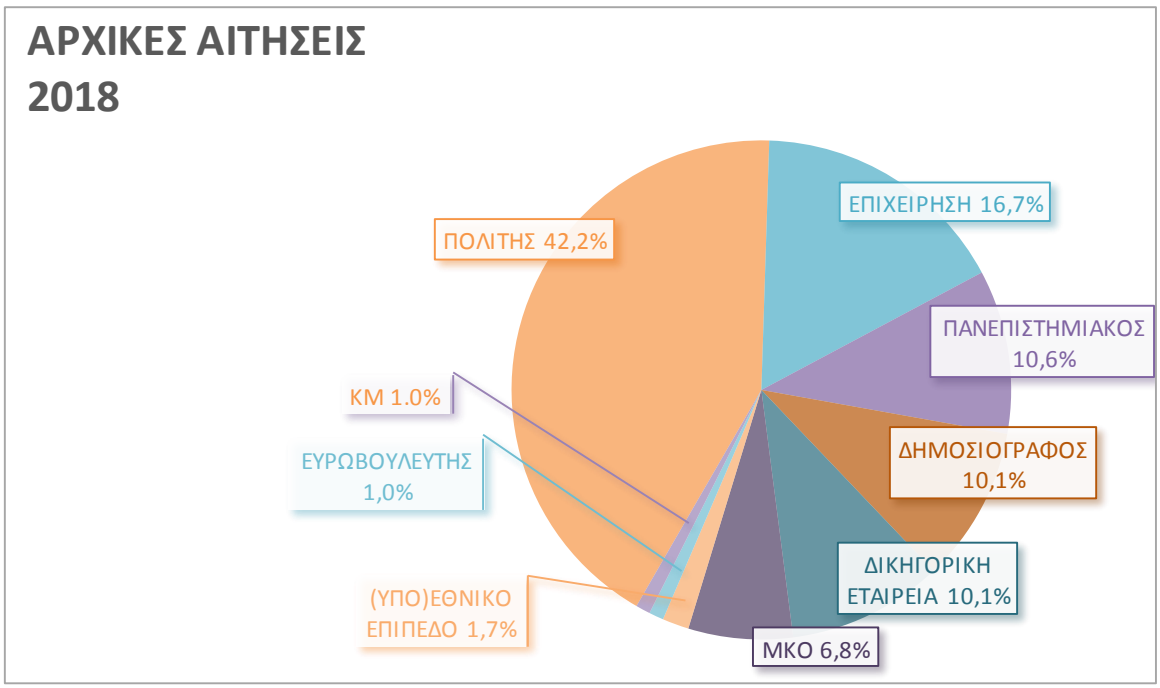

3.3. Κοινωνικό και επαγγελματικό προφίλ των αιτούντων (παράρτημα – πίνακας 6)

Οι αιτούντες μπορούν να αναφέρουν στο έντυπο αίτησης του δικτυακού τόπου Europa το κοινωνικό/επαγγελματικό τους προφίλ επιλέγοντας μία από τις ακόλουθες εννέα κατηγορίες: πολίτης, πανεπιστημιακός, δικηγόρος, δημοσιογράφος, μη κυβερνητική οργάνωση, εταιρεία, βουλευτής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, εθνικές ή περιφερειακές/τοπικές αρχές[37]. Για στατιστικούς σκοπούς, στο προφίλ των «πολιτών» υπάγονται τόσο οι αιτούντες που επέλεξαν για το προφίλ τους την κατηγορία «πολίτες» όσο και οι αιτούντες οι οποίοι δεν επέλεξαν καμία κατηγορία κοινωνικού/επαγγελματικού προφίλ.

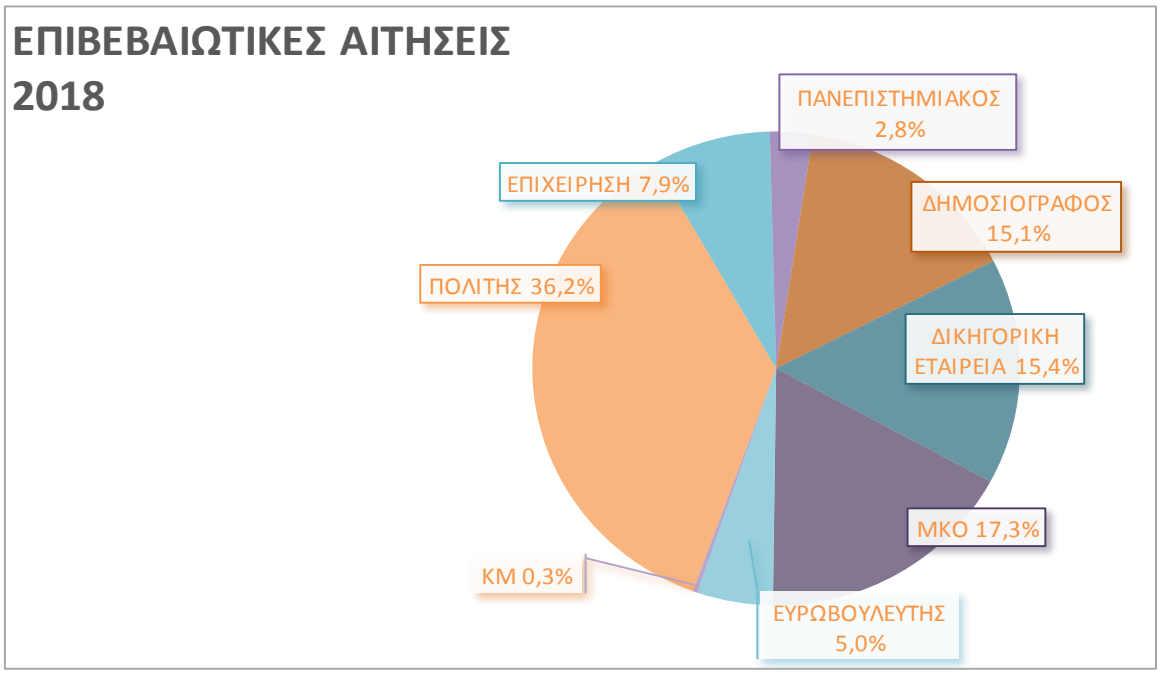
Το 2018 οι περισσότερες **αρχικές αιτήσεις** προέρχονταν, όπως και κατά τα προηγούμενα έτη, από *πολίτες*. Πράγματι, από τη συγκεκριμένη κατηγορία αιτούντων υποβλήθηκε περίπου το 42,2 % των αιτήσεων.

Σε αντίθεση με το 2017, στη δεύτερη θέση των αιτούντων δεν κατατάσσονταν πλέον οι *πανεπιστημιακοί*, αλλά οι *εταιρείες*, στις οποίες αναλογούσε σχεδόν το 16,7 % των αρχικών αιτήσεων. Οι πανεπιστημιακοί κατείχαν πλέον την τρίτη θέση (με ποσοστό αιτήσεων περίπου 10,6 %), ακολουθούμενοι με μικρή διαφορά από *δικηγορικές εταιρείες* και *δημοσιογράφους* (με ποσοστό περίπου 10,1 % για κάθε κατηγορία).

[37] Η τελευταία κατηγορία είναι πρόσφατη: περιελήφθη το 2018 ώστε να αποτυπώνεται το γεγονός ότι οι εθνικές αρχές των κρατών μελών δικαιούνται να υποβάλλουν αιτήσεις πρόσβασης σε έγγραφα στο πλαίσιο του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1049/2001.

Το 2018 οι περισσότερες **επιβεβαιωτικές αιτήσεις** υποβλήθηκαν από *πολίτες*, στους οποίους αναλογούσε σχεδόν το 36,2 % των εν λόγω αιτήσεων (σε σύγκριση με 24,7 % το 2017). Οι *μη κυβερνητικές οργανώσεις* κατέλαβαν τη δεύτερη θέση, με την υποβολή μεγάλου αριθμού επιβεβαιωτικών αιτήσεων, οι οποίες ανήλθαν τουλάχιστον στο 17,3 % επί του συνόλου το 2018 (σε σύγκριση με 13,2 % το 2017). Η τρίτη θέση καταλαμβάνεται πλέον από *επαγγελματίες του νομικού κλάδου*, οι οποίοι υπέβαλαν ποσοστό άνω του 15,4 % επί του συνολικού αριθμού των επιβεβαιωτικών αιτήσεων. Εντυπωσιακή ήταν επίσης η αύξηση των επιβεβαιωτικών αιτήσεων από *δημοσιογράφους*, οι οποίοι κατείχαν την τέταρτη πιο δραστήρια κατηγορία το 2018, καθώς υπέβαλαν το 15,1 % των επιβεβαιωτικών αιτήσεων (σε σύγκριση με 7,2 % το 2017). Ακολουθούσαν με σημαντικά χαμηλότερα ποσοστά *εταιρείες* (στις οποίες αναλογούσε σχεδόν το 7,9 % των αιτήσεων αυτών), *βουλευτές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου* (5 %), *πανεπιστημιακά ιδρύματα και ομάδες προβληματισμού* (2,8 %) και *κράτη μέλη* (0,3 %).

3.4. Η γεωγραφική προέλευση των αιτούντων (παράρτημα – πίνακας 7)

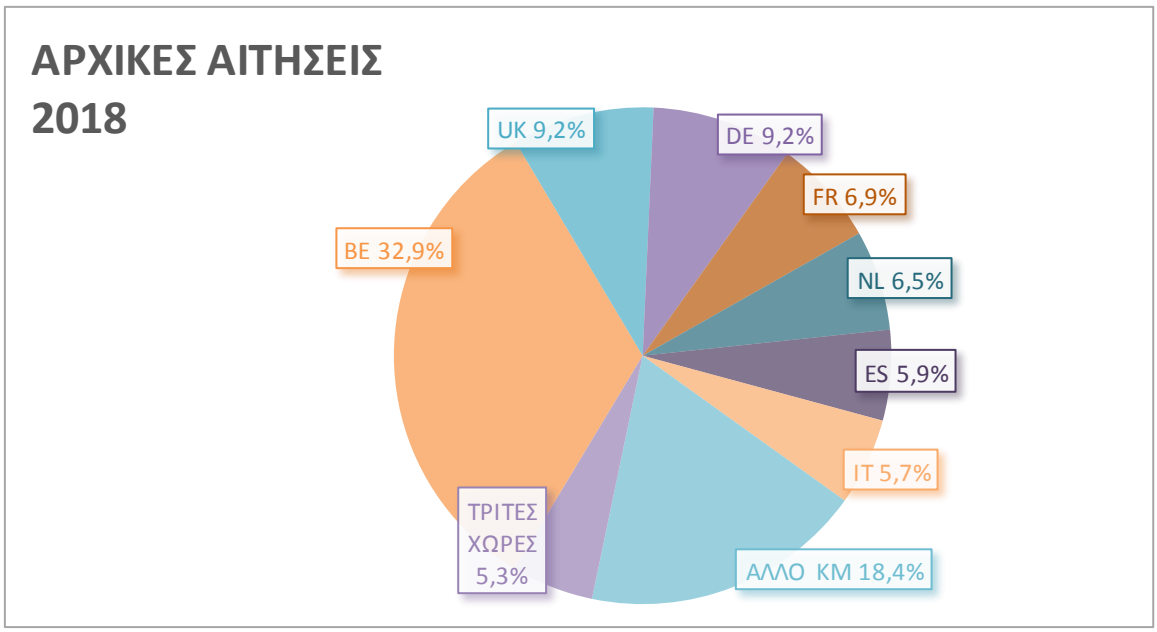
Όσον αφορά τη γεωγραφική κατανομή των **αρχικών αιτήσεων**, το Βέλγιο, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Γερμανία εξακολούθησαν να αποτελούν, όπως και το 2017, τις τρεις κύριες χώρες από τις οποίες προέρχονται οι περισσότερες αιτήσεις πρόσβασης σε έγγραφα. Πράγματι, το 2018 σχεδόν το 51,3 % των αρχικών αιτήσεων προέρχονταν από τις τρεις αυτές χώρες. Ειδικότερα, το μεγαλύτερο ποσοστό αρχικών αιτήσεων εξακολούθησε να προέρχεται από αιτούντες που κατοικούν ή είναι εγκατεστημένοι στο Βέλγιο (περίπου 32,9 % σε σύγκριση με περίπου 25,7 % το 2017).

Τη δεύτερη θέση κατέλαβε το Ηνωμένο Βασίλειο, από το οποίο προήλθε ποσοστό άνω του 9,2 % των αρχικών αιτήσεων. Το ποσοστό αυτό αποτελεί ένδειξη σημαντικής μείωσης σε σύγκριση με το 2017, έτος κατά το οποίο στο Ηνωμένο Βασίλειο αναλογούσε σχεδόν το 15,2 % των αρχικών αιτήσεων.

Την τρίτη θέση κατέλαβε η Γερμανία, από την οποία προήλθε σχεδόν το 9,2 % των αρχικών αιτήσεων (έναντι σχεδόν 12 % το 2017).

Στην τέταρτη θέση κατατάχθηκε η Γαλλία (με ποσοστό 6,9 % των αρχικών αιτήσεων), ακολουθούμενη με μικρή διαφορά από τις Κάτω Χώρες (6,5 %), την Ισπανία (σχεδόν 5,9 %) και την Ιταλία (5,7 %).

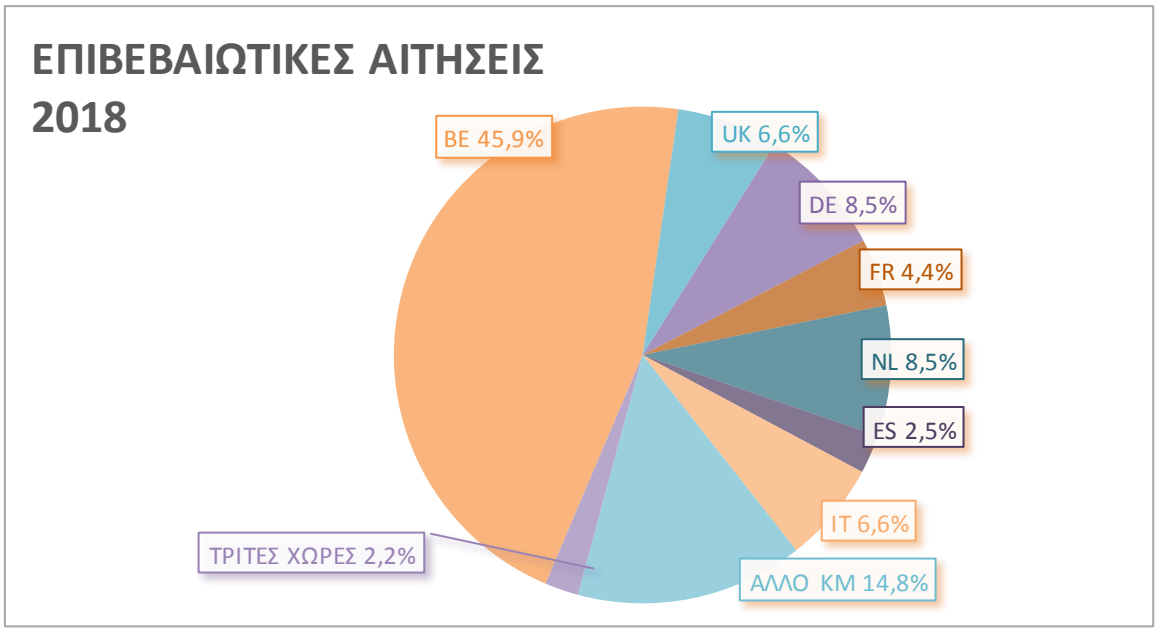
Οι αιτήσεις που προέρχονταν από τα υπόλοιπα 21 κράτη μέλη αντιστοιχούν σε ποσοστό μικρότερο του 3 % ανά κράτος μέλος. Το δικαίωμα πρόσβασης σε έγγραφα συνέχισαν επίσης να ασκούν αιτούντες που κατοικούν ή έχουν την καταστατική έδρα τους σε τρίτες χώρες. Το επίπεδο των αρχικών αιτήσεών τους παρέμεινε σταθερό, ανερχόμενο σε ποσοστό άνω του 5,3 % του συνολικού αριθμού των αρχικών αιτήσεων (παρόμοιο ποσοστό, ήτοι σχεδόν 5 %, καταγράφηκε το 2017).

Όσον αφορά τη γεωγραφική κατανομή των **επιβεβαιωτικών αιτήσεων**, το μακράν μεγαλύτερο ποσοστό προήλθε, όπως και τα προηγούμενα έτη, από αιτούντες στο Βέλγιο (καθαρή αύξηση με ποσοστό άνω του 45,9 % των αιτήσεων αυτών, έναντι σχεδόν 30,6 % το 2017), ακολουθούμενο από τη Γερμανία και τις Κάτω Χώρες (αμφότερες περίπου 8,5 %). Το Ηνωμένο Βασίλειο, η

Ιταλία (6,6 % για κάθε χώρα) και η Γαλλία (4,4 %) ήταν τα μόνα από τα υπόλοιπα κράτη μέλη με ποσοστό αιτήσεων άνω του 4 %.

Οι αιτήσεις που προέρχονταν από τα υπόλοιπα 21 κράτη μέλη αντιστοιχούν σε ποσοστό έως 2,5 % ανά κράτος μέλος. Τέλος, οι επιβεβαιωτικές αιτήσεις από αιτούντες που κατοικούν ή έχουν την καταστατική έδρα τους σε τρίτες χώρες αντιστοιχούν σχεδόν στο 2,2 % του συνολικού αριθμού των αιτήσεων (σε σύγκριση με 3,6 % το 2017).

4. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΕΞΑΙΡΕΣΕΩΝ ΣΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ

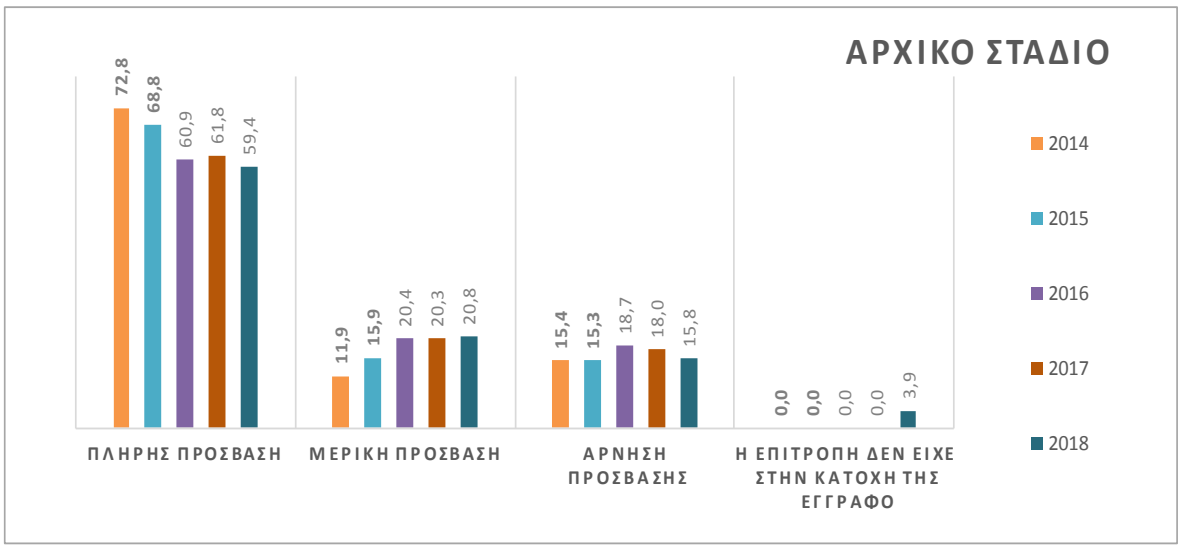
Το προβλεπόμενο στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1049/2001 δικαίωμα πρόσβασης υπόκειται σε ορισμένες ειδικές εξαιρέσεις, οι οποίες καθορίζονται στο άρθρο 4 του κανονισμού. Κάθε άρνηση, πλήρης ή μερική, πρέπει να αιτιολογείται με βάση τουλάχιστον μία από τις εξαιρέσεις αυτές.

4.1. Είδη χορηγηθείσας πρόσβασης (Παράρτημα – πίνακες 8 και 9)

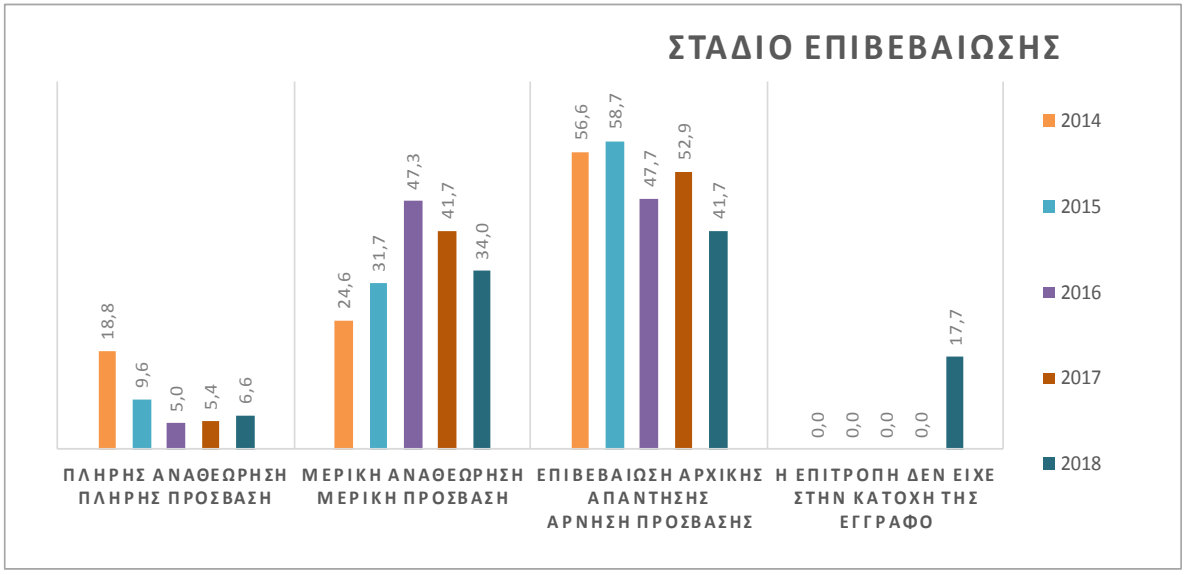
Το 2018 χορηγήθηκε πλήρης ή μερική πρόσβαση σε έγγραφα σε ποσοστό άνω του 80,2 % των περιπτώσεων στο **αρχικό στάδιο** (ήτοι ελαφρά μείωση από το 2017, έτος κατά το οποίο το ποσοστό ανήλθε σε 82 %).

Ομοίως, το ποσοστό των πλήρως θετικών απαντήσεων μειώθηκε ελαφρώς από 61,8 % το 2017 σε 59,4 % το 2018. Ωστόσο, το ποσοστό των μερικώς θετικών απαντήσεων αυξήθηκε ελαφρώς (από 20,3 % το 2017 σε ποσοστό άνω του 20,8 % το 2018).

Παράλληλα συνεχίστηκε η ελαφρά σταθερή μείωση του ποσοστού πλήρως απορριφθείσας πρόσβασης, η οποία παρατηρείται από το 2016 (περίπου 15,8 % επί του συνόλου των αιτήσεων έναντι λιγότερο από 18 % και 19 %, αντίστοιχα, το 2017 και το 2016).

Το 2018 περίπου το 41,7 % των αρχικών απαντήσεων που αμφισβητήθηκαν στο πλαίσιο επιβεβαιωτικής αίτησης επιβεβαιώθηκαν στο **στάδιο της επιβεβαίωσης** (σε σύγκριση με 52,9 % το 2017). Παρόμοιο ποσοστό (40,6 %) αρχικών απαντήσεων ανακλήθηκαν πλήρως ή εν μέρει (έναντι περίπου 47,1 % το 2017).

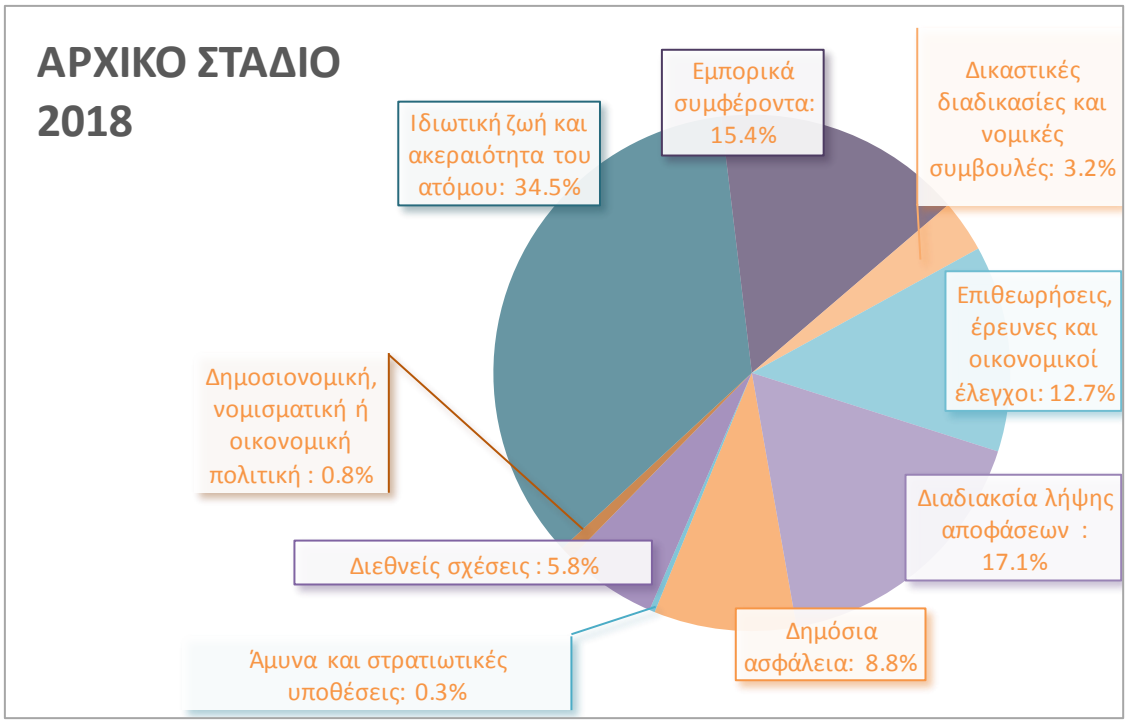

4.2. Προβαλλόμενες εξαιρέσεις στο δικαίωμα πρόσβασης[38] (παράρτημα – πίνακας 10)

4.2.1. Αρχικό στάδιο

Το 2018 η προστασία *της ιδιωτικής ζωής και της ακεραιότητας του ατόμου*[39] εξακολούθησε να αποτελεί την εξαίρεση που επικαλείται συχνότερα η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την (πλήρη ή μερική) άρνηση πρόσβασης στο αρχικό στάδιο. Η εξαίρεση αυτή προβλήθηκε σε ποσοστό 34,5 % των αρνήσεων, έναντι σχεδόν 31,4 % το 2017. Όπως και σε προηγούμενα έτη, μεγάλο ποσοστό των αρνήσεων αυτών ήταν αποτέλεσμα της αναγκαιότητας απαλοιφής των ονομάτων

[38] Βάσει του άρθρου 4 κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1049/2001.
[39] Εξαίρεση δυνάμει του άρθρου 4 παράγραφος 1 στοιχείο β) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1049/2001.

κατώτερων υπαλλήλων ή εκπροσώπων τρίτων που εμφανίζονταν στα έγγραφα, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία για την προστασία των δεδομένων.

Η δεύτερη εξαίρεση που προβαλλόταν συχνότερα αφορά την προστασία των *εμπορικών συμφερόντων*[40]. Την εξαίρεση αυτή επικαλέστηκε η Επιτροπή σε ποσοστό άνω του 15,4 % των (μερικών ή πλήρων) αρνήσεων[41].

Στην τρίτη θέση κατατάχθηκε, με μικρή διαφορά, η εξαίρεση που αφορά την προστασία της *υπό εξέλιξη διαδικασίας λήψης αποφάσεων*[42], με ποσοστό επίκλησης επίσης άνω του 15,1 %[43].

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επικαλέστηκε επίσης την εξαίρεση που συνδέεται με την προστασία του *σκοπού επιθεώρησης, έρευνας και οικονομικού ελέγχου*[44], αν και σε ποσοστό μικρότερο του 12,7 % των (πλήρως ή μερικώς) αρνητικών απαντήσεών της (σε σύγκριση με σχεδόν 17,7 % το 2017). Η μικρή, πλην όμως σταθερή, μείωση που αντικατοπτρίζουν τα στοιχεία καταδεικνύει την πιο περιορισμένη χρήση της εξαίρεσης αυτής από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Η σχετική χρήση της εξαίρεσης που αφορά την προστασία της *δημόσιας ασφάλειας*[45] αυξήθηκε σε αξιοσημείωτο ποσοστό (από 5,4 % το 2017 σε σχεδόν 8,8 % το 2018).

Η εξαίρεση που αφορά την προστασία των *διεθνών σχέσεων*[46] προβλήθηκε σε ποσοστό σχεδόν 5,8 % των αρνητικών αρχικών απαντήσεων, έναντι 4 % το 2017 και 3,4 % το 2016, καταδεικνύοντας ελαφρά αλλά σταθερή αύξηση της χρήσης της από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Οι υπόλοιπες εξαιρέσεις που προβλέπονται στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1049/2001 προβλήθηκαν από το θεσμικό όργανο σε ποσοστό κάτω του 4 % η καθεμία, για την πλήρη ή μερική άρνηση πρόσβασης σε ζητούμενα έγγραφα κατά το αρχικό στάδιο.

[40] Εξαίρεση δυνάμει του άρθρου 4 παράγραφος 2 πρώτη περίπτωση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1049/2001.
[41] Έναντι 16,8 % το 2017.
[42] Εξαίρεση δυνάμει του άρθρου 4 παράγραφος 3 πρώτο εδάφιο του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1049/2001.
[43] Έναντι 16,3 % το 2017.
[44] Εξαίρεση δυνάμει του άρθρου 4 παράγραφος 2 τρίτη περίπτωση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1049/2001.
[45] Εξαίρεση δυνάμει του άρθρου 4 παράγραφος 1 πρώτη περίπτωση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1049/2001.
[46] Εξαίρεση δυνάμει του άρθρου 4 παράγραφος 1 τρίτη περίπτωση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1049/2001.

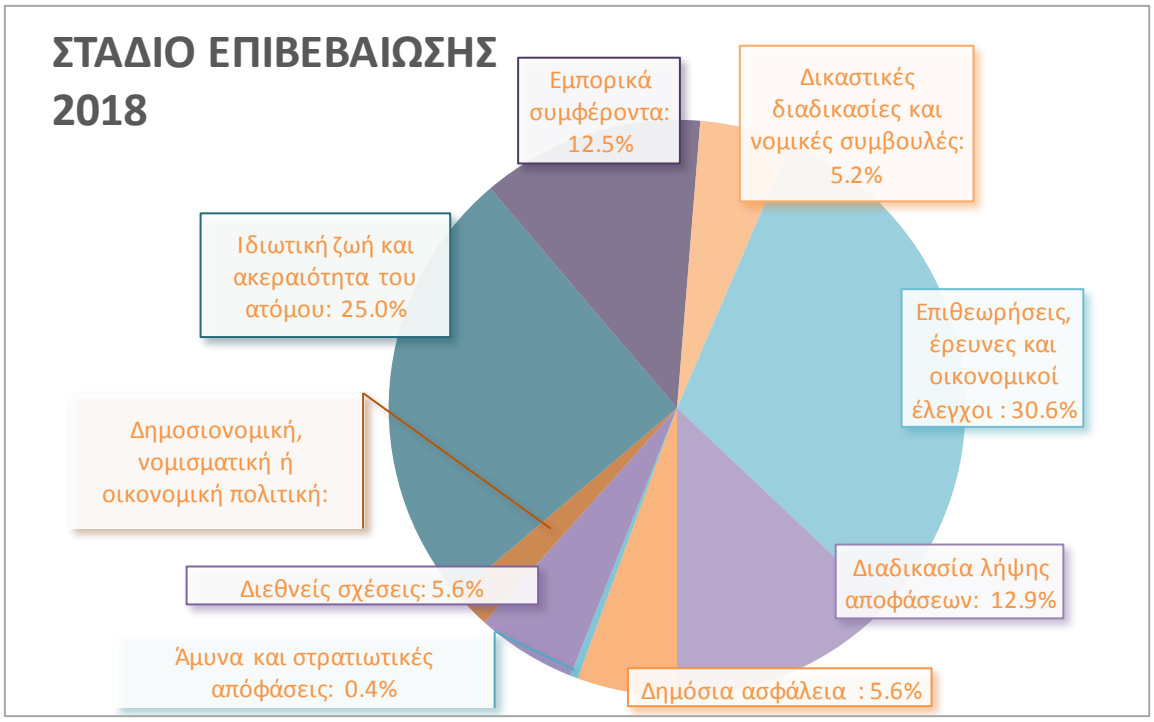
4.2.2. Στάδιο επιβεβαίωσης

Ο λόγος που προβαλλόταν συχνότερα για την επιβεβαίωση (πλήρους ή μερικής) άρνησης πρόσβασης ήταν, όπως και το 2017, η προστασία *του σκοπού επιθεώρησης, έρευνας και οικονομικού ελέγχου* (30,6 % το 2018 έναντι σχεδόν 35 % το 2017).

Στη δεύτερη θέση κατατάχθηκε η εξαίρεση που αφορά την προστασία *της ιδιωτικής ζωής και της ακεραιότητας του ατόμου* (25 %, σε σύγκριση με σχεδόν 26,1 % το 2017). Η εξαίρεση που αφορά την προστασία των *εμπορικών συμφερόντων* προβαλλόταν λιγότερο συχνά (12,5 % το 2018, έναντι 13,2 % το 2017), καταλαμβάνοντας την τρίτη θέση και επιβεβαιώνοντας τη σταθερή μείωση της χρήσης της που παρατηρείται από το 2016 (έτος κατά το οποίο προβλήθηκε στο 15,9 % των επιβεβαιωτικών αρνήσεων).

Η εξαίρεση που αφορά την προστασία της *διαδικασίας λήψης αποφάσεων* του θεσμικού οργάνου κατατάχθηκε στην τέταρτη θέση, με ποσοστό επίκλησης 12,9 % (περιλαμβανομένου ποσοστού σχεδόν 10,8 % για την υπό εξέλιξη διαδικασία λήψης αποφάσεων). Το μέγεθος αυτό δείχνει ότι η συγκεκριμένη εξαίρεση φαίνεται να προβάλλεται λιγότερο σταθερά (η χρήση της μειώθηκε ήδη από περίπου 12,2 % το 2017 και 20,2 % το 2016).

Οι εξαιρέσεις προς προστασία του δημοσίου συμφέροντος, ήτοι *διεθνείς σχέσεις* και *δημόσια ασφάλεια* κατέλαβαν την πέμπτη θέση σε συχνότητα επίκλησης από την Επιτροπή (5,6% εκάστη).

5. ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΙΑ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΤΡΙΑ

Το 2018 η Ευρωπαία Διαμεσολαβήτρια περάτωσε 29 αναφορές σχετικά με τη διεκπεραίωση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή αιτήσεων πρόσβασης σε έγγραφα[47]. Η μεγάλη πλειονότητα των αναφορών αυτών (συγκεκριμένα, 22) περατώθηκαν χωρίς να διαπιστωθεί κακοδιοίκηση[48]. Συγκριτικά, τα τελευταία δύο έτη η Ευρωπαία Διαμεσολαβήτρια είχε περατώσει μικρότερο αριθμό αναφορών (συγκεκριμένα 25 το 2017 και 21 το 2016), αλλά παρόμοιος αριθμός αναφορών (έξι για αμφότερα τα έτη) περατώθηκαν με επικριτική ή περαιτέρω παρατήρηση[49].

Το 2018 η Ευρωπαία Διαμεσολαβήτρια κίνησε 29 νέες έρευνες στις οποίες η πρόσβαση σε έγγραφα αποτελούσε είτε το βασικό είτε δευτερεύον αντικείμενο της αναφοράς, σε σύγκριση με 25 το 2017 και 12 το 2016.

Αυτά τα στατιστικά στοιχεία επιβεβαιώνουν τη σημαντική αύξηση που παρατηρείται από το 2017 όσον αφορά τον αριθμό νέων ερευνών[50] και αντικατοπτρίζουν την αυξημένη σημασία που αποδίδει η Ευρωπαία Διαμεσολαβήτρια στον συγκεκριμένο τομέα δραστηριότητας.

Τη σημασία αυτή καταδεικνύει περαιτέρω το γεγονός ότι, από τον Φεβρουάριο του 2018, η Ευρωπαία Διαμεσολαβήτρια εφαρμόζει νέα «ταχεία διαδικασία» για τις αναφορές που αφορούν την πρόσβαση σε έγγραφα. Δυνάμει της νέας αυτής διαδικασίας, η Ευρωπαία Διαμεσολαβήτρια δεσμεύτηκε να λαμβάνει αποφάσεις σχετικά με τη δυνατότητα κίνησης έρευνας εντός πέντε εργάσιμων ημερών και αποφάσεις σχετικά με έρευνες που αφορούν πρόσβαση σε έγγραφα εντός 40 εργάσιμων ημερών από την παραλαβή της αναφοράς[51].

6. ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ

Το 2018, στο πλαίσιο διαφόρων δικαστικών διαδικασιών, τα δικαστήρια της ΕΕ ανέπτυξαν περαιτέρω την ήδη εκτενή νομολογία σχετικά με την πρόσβαση σε έγγραφα των θεσμικών οργάνων της ΕΕ. Αυτή η νέα νομολογία θα καθοδηγήσει περαιτέρω την πρακτική της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο πλαίσιο του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1049/2001.

6.1. Το Δικαστήριο

Το 2018 το Δικαστήριο εξέδωσε μόνο μία σημαντική απόφαση επί αιτήσεως αναιρέσεως σχετικά με το δικαίωμα πρόσβασης του κοινού στα έγγραφα βάσει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1049/2001, με διάδικο την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, έναντι οκτώ που εκδόθηκαν το 2017.

Η απόφαση αυτή εκδόθηκε στο πλαίσιο της υπόθεσης *ClientEarth κατά Επιτροπής*[52]. Η απόφαση είναι σημαντική στο μέτρο που αποσαφηνίζει την εμβέλεια της έννοιας «νομοθετικά έγγραφα», η οποία απαιτεί ευρύτερο όριο διαφάνειας.

Παρότι αναγνώρισε το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να διαθέτει έναν χώρο προβληματισμού, προκειμένου να είναι σε θέση να αποφασίζει ως προς τις πολιτικές επιλογές στις οποίες θα προβεί και τις προτάσεις που ενδεχομένως θα υποβάλει, το Δικαστήριο

---

[47] Τα στατιστικά στοιχεία αφορούν τις υποθέσεις της Ευρωπαίας Διαμεσολαβήτριας για όλες τις υπηρεσίες της Επιτροπής πλην της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας καταπολέμησης της απάτης .

[48] Οι τέσσερεις υποθέσεις χωρίς παρατηρήσεις: 682/2014/JF, 351/2016/OV, 5/2016/OI, 7/2016/PL. 21 υποθέσεις περατώθηκαν χωρίς παρατήρηση ή χωρίς να δοθεί συνέχεια.

[49] Βλέπε Έκθεση της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή κατά το έτος 2017 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1049/2001 για την πρόσβαση του κοινού στα έγγραφα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής, σ.11: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:38c9c9c6-c6ec-11e8-9424-01aa75ed71a1.0010.02/DOC_1&format=PDF, εφεξής «ετήσια έκθεση του 2017 για την πρόσβαση σε έγγραφα».

[50] Το 2017 κινήθηκαν 25 νέες έρευνες έναντι 12 το 2016, βλέπε την ετήσια έκθεση του 2017 για την πρόσβαση του κοινού στα έγγραφα, ό.π., σ. 11.

[51] https://www.ombudsman.europa.eu/el/letter/en/89730.

[52] Απόφαση της 4ης Σεπτεμβρίου 2018, C-57/16 P, EU:C:2018:660, εφεξής «απόφαση ClientEarth».

αποφάνθηκε ότι τα συντασσόμενα στο πλαίσιο εκτίμησης επιπτώσεων έγγραφα μπορούν να χαρακτηριστούν νομοθετικά έγγραφα. Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο έκρινε ότι τα έγγραφα αυτά δεν μπορούν να προστατεύονται κατά της γνωστοποίησης στο κοινό βάσει γενικού τεκμηρίου το οποίο προκύπτει από το άρθρο 4 παράγραφος 3 πρώτο εδάφιο του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1049/2001, ιδίως όταν περιέχουν περιβαλλοντικές πληροφορίες[53].

Το Δικαστήριο υπογράμμισε επίσης ότι ο προσωρινός χαρακτήρας των εγγράφων και μόνο δεν μπορεί να δικαιολογήσει καθεαυτόν την εφαρμογή του άρθρου 4 παράγραφος 3 πρώτο εδάφιο του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1049/2001, χωρίς εξατομικευμένη και συγκεκριμένη εξέταση[54].

6.2. Το Γενικό Δικαστήριο

Το 2018 το Γενικό Δικαστήριο εξέδωσε 27 αποφάσεις σε υποθέσεις στις οποίες εμπλεκόταν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε σχέση με το δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα βάσει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1049/2001. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ήταν διάδικος στις 26 από τις υποθέσεις αυτές και παρενέβη σε μία εξ αυτών. Στη μεγάλη πλειονότητα των εν λόγω υποθέσεων υπερίσχυσε η θέση του θεσμικού οργάνου.

Από τις προαναφερόμενες 27 υποθέσεις, μόνο έξι είχαν ως αποτέλεσμα τη (μερική) ακύρωση της προσβαλλομένης απόφασης του θεσμικού οργάνου[55], εκ των οποίων μία απόφαση προερχόταν από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Επιπλέον, από τις πέντε υποθέσεις που αφορούσαν (μερική) ακύρωση απόφασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, οι τέσσερις αφορούσαν (μερικές) αρνήσεις του θεσμικού οργάνου να χορηγήσει πρόσβαση σε ορισμένα έγγραφα. Η πέμπτη απόφαση περί (μερικής) ακύρωσης αφορούσε θετική απόφαση του θεσμικού οργάνου να χορηγήσει πρόσβαση στο κοινό σε ορισμένα έγγραφα, τα οποία το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι προστατεύονται βάσει άλλου νομικού πλαισίου.

Επιπλέον, 19 από τις υποθέσεις αυτές κατέληξαν σε πλήρη ή μερική απόρριψη της προσφυγής κατά της απόφασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Σε τρεις υποθέσεις, το Γενικό Δικαστήριο αποφάσισε την κατάργηση της δίκης και σε μία υπόθεση[56] η προσφυγή ακύρωσης κατά της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κρίθηκε απαράδεκτη. Τέλος, μία άλλη περίπτωση κατέληξε σε διάταξη περί διαγραφής.

Στο πλαίσιο της νομολογίας αυτής, η οποία αναπτύχθηκε το 2018, το Γενικό Δικαστήριο αποσαφήνισε ζητήματα τα οποία εκτείνονται από διαδικαστικές πτυχές έως ουσιαστικότερα ζητήματα τα οποία ανακύπτουν από την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1049/2001.

6.2.1. Αποσαφήνιση ορισμένων διαδικαστικών κανόνων

Όσον αφορά τους διαδικαστικούς κανόνες, το Γενικό Δικαστήριο επανέλαβε την κρίση του ότι δεν είναι καταρχήν δυνατή η άσκηση προσφυγής κατά της αρχικής απάντησης, κατά την έννοια του άρθρου 7 παράγραφος 1 του κανονισμού, εκτός εάν συντρέχουν εξαιρετικές περιστάσεις: εάν

[53] ό.π., σκέψη 101.
[54] ό.π., σκέψη 111.
[55] Αποφάσεις της 5ης Δεκεμβρίου 2018, *Falcon Technologies International LLC* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, T-875/16, EU:T:2018:877· της 3ης Μαΐου 2018, *Δημοκρατία της Μάλτας* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, T-653/16, EU:T:2018:241, της 27ης Νοεμβρίου 2018 *VG, υπό την ιδιότητα της καθολικής διαδόχου του MS* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-314/16 και T-435/16, EU:T:2018:841· της 22ας Μαρτίου 2018, *De Capitani* κατά *Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου*, T-540/15, EU:T:2018:167· της 4ης Οκτωβρίου 2018, *Daimler AG* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, T-128/14, EU:T:2018:643· και της 7ης Φεβρουαρίου 2018, *Access Info Europe* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, T-852/16, EU:T:2018:69.
[56] Διάταξη της 15ης Μαΐου 2018, *Commune de Fessenheim and Others* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, T-726/17, EU:T:2018:291.

πάσχει ελάττωμα, όπως μη ενημέρωση του αιτούντος για τα διαθέσιμα *μέσα έννομης προστασίας*, ή εάν συνιστά οριστική θέση του θεσμικού οργάνου[57].

Μόνο η επιβεβαιωτική απόφαση είναι ικανή να παραγάγει έννομα αποτελέσματα τα οποία ενδέχεται να έχουν αντίκτυπο στα συμφέροντα του αιτούντος και, ως εκ τούτου, να αποτελέσει αντικείμενο προσφυγής ακυρώσεως δυνάμει του άρθρου 263 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης[58].

Στο πλαίσιο της επιβεβαιωτικής απόφασης, η μη ενημέρωση του αιτούντος για τα μέσα έννομης προστασίας που διαθέτει κατά της απόφασης δεν συνιστά παράβαση ουσιώδους τύπου ικανή να επιφέρει την ακύρωσή της, όταν η παράλειψη αυτή δεν έχει κανέναν αντίκτυπο στη νομική κατάσταση του αιτούντος. Αυτό συμβαίνει όταν ο αιτών είναι σε θέση να λάβει γνώση αυτών των μέσων έννομης προστασίας και να ασκήσει προσφυγή ακυρώσεως κατά της αμφισβητούμενης επιβεβαιωτικής απόφασης, παρά την έλλειψη ενημέρωσης για τα διαθέσιμα μέσα έννομης προστασίας σε αυτή[59]. Επιπλέον, το θεσμικό όργανο δύναται να προσδιορίζει σε οποιοδήποτε στάδιο της επεξεργασίας αίτησης, άρα και για πρώτη φορά στο στάδιο της εξέτασης της επιβεβαιωτικής αιτήσεως, νέα έγγραφα που μπορούν να καλύπτονται από την αίτηση[60].

Παρότι δεν μπορεί να προσαφθεί βασίμως σε θεσμικό όργανο ότι επέτρεψε την πρόσβαση σε έγγραφα βάσει αίτησης η οποία φέρεται να είναι ασαφής, χωρίς να καλέσει προηγουμένως τον αιτούντα να παράσχει διευκρινίσεις επί της αιτήσεώς του, το θεσμικό όργανο δεν δύναται, εντούτοις, να απορρίψει αίτηση ως μη επαρκώς ακριβή χωρίς να καλέσει προηγουμένως τον αιτούντα να παράσχει περαιτέρω διευκρινίσεις επ' αυτής[61].

Επιπλέον, το Γενικό Δικαστήριο τόνισε ότι οι *προθεσμίες* που προβλέπονται στα άρθρα 7 και 8 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1049/2001 έχουν ως αποκλειστικό σκοπό να καταστήσουν δυνατή την ταχεία εξέταση των αιτήσεων πρόσβασης στα έγγραφα[62].

Ως εκ τούτου, το Γενικό Δικαστήριο επανέλαβε ότι η υπέρβαση των προθεσμιών που προβλέπονται στα άρθρα 7 και 8 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1049/2001 δεν στερεί από το θεσμικό όργανο την εξουσία προς έκδοση απόφασης ούτε συνιστά βάσιμο λόγο ο οποίος δικαιολογεί την ακύρωσή της[63].

Το συμπέρασμα αυτό δεν ασκεί καμία επιρροή στο γεγονός ότι, αντιθέτως, η τήρηση της προθεσμίας για την άσκηση προσφυγής ακυρώσεως είναι υποχρεωτική και συνεπάγεται το απαράδεκτο της προσφυγής που ασκείται μετά την παρέλευσή της[64].

Το Γενικό Δικαστήριο επανέλαβε επίσης ότι η δήλωση θεσμικού οργάνου περί *απουσίας υφιστάμενων εγγράφων* διέπεται από τεκμήριο νομιμότητας[65]. Επιπλέον, η νομιμότητα της απόφασης του θεσμικού οργάνου πρέπει να εκτιμάται βάσει των πραγματικών περιστατικών και

[57] Βλέπε απόφαση της 11ης Δεκεμβρίου 2018, *Arca Capital Bohemia a.s.* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής,* T-441/17, EU:T:2018:899, σκέψεις 18-20.

[58] Βλέπε απόφαση της 9ης Οκτωβρίου 2018, *Pint* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής,* T-634/17, EU:T:2018:662, σκέψη 17.

[59] Βλέπε απόφαση της 5ης Φεβρουαρίου 2018, *Edeka-Handelsgesellschaft Hessenring mbH* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής,* T-611/15, EU:T:2018:63, σκέψεις 47-50.

[60] Βλέπε απόφαση στην υπόθεση *Δημοκρατία της Μάλτας* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, ό.π., σκέψη 84.

[61] ό.π., σκέψη 82.

[62] ό.π., σκέψη 85.

[63] ό.π., σκέψη 86· απόφαση της 11ης Ιουλίου 2018, *Rogesa* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, T-643/17, EU:T:2018:423, σκέψεις 43 και 48.

[64] Βλέπε διάταξη στην υπόθεση *Commune de Fessenheim and Others* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, ό.π., σκέψεις 30-31.

[65] Βλέπε απόφαση της 23ης Απριλίου 2018, *Verein Deutsche Sprache eV* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής,* T-468/16, EU:T:2018:207, σκέψη 35.

των νομικών στοιχείων που υφίστανται κατά την έκδοσή της[66] και, συνεπώς, δεν είναι δυνατή η επίκληση νέων επιχειρημάτων σε σχέση με τη νομιμότητά της κατά το στάδιο της ένδικης διαδικασίας[67].

Όσον αφορά την *αιτιολογία* που πρέπει να παρέχει το θεσμικό όργανο, το Γενικό Δικαστήριο επιβεβαίωσε ότι αυτή μπορεί να συνίσταται σε περιγραφή της φύσης και της περιεχομένου των εγγράφων στα οποία δεν χορηγήθηκε πρόσβαση, του πλαισίου εντός του οποίου καταρτίστηκαν και των λόγων άρνησης[68].

Σκοπός της αιτιολογίας είναι να προκύπτει από αυτή κατά τρόπο σαφή και μη διφορούμενο η συλλογιστική του οργάνου που εξέδωσε την πράξη, ώστε ο αιτών να γνωρίζει τους λόγους που δικαιολογούν την πράξη και το αρμόδιο δικαστήριο να μπορεί να ασκήσει τον έλεγχό του[69].

Επομένως, η αιτιολογία είναι κατάλληλη όταν παρέχει στον αιτούντα τη δυνατότητα να κατανοεί και να γνωρίζει, πρώτον, αν το ζητηθέν έγγραφο εμπίπτει όντως στη σφαίρα που καλύπτει η προβαλλόμενη εξαίρεση και, δεύτερον, αν η αναγκαιότητα προστασίας που αφορά τη συγκεκριμένη εξαίρεση είναι γνήσια[70].

Κατά συνέπεια, το θεσμικό όργανο δεν υποχρεούται να παράσχει συγκεκριμένο δικαιολογητικό λόγο για κάθε πτυχή της εκτίμησης στην οποία στηρίζεται η συλλογιστική αυτή[71] ούτε να αναφερθεί σε όλα τα σχετικά πραγματικά περιστατικά και νομικά στοιχεία[72], αλλά δύναται να παράσχει αιτιολογία ανά κατηγορίες εγγράφων[73].

Επιπλέον, η παραπομπή σε απόφαση στην αιτιολογία που περιέχεται σε άλλη απόφαση η οποία κοινοποιήθηκε στον αιτούντα μπορεί σε ορισμένες περιπτώσεις να είναι επαρκής[74].

Όσον αφορά την εκτίμηση σχετικά με τη *μερική πρόσβαση*, το Γενικό Δικαστήριο επανέλαβε ότι πρέπει να διενεργείται με γνώμονα την αρχή της αναλογικότητας. Ως εκ τούτου, μερική πρόσβαση πρέπει να παρέχεται εάν ο σκοπός που επιδιώκει το θεσμικό όργανο αρνούμενο την πρόσβαση σε έγγραφο μπορεί να επιτευχθεί διά της απλής απόκρυψης των χωρίων που ενδέχεται να βλάψουν το προστατευόμενο δημόσιο συμφέρον[75].

Δεν απόκειται στο θεσμικό όργανο να καθορίσει τι είναι σημαντικό και τι δεν είναι σημαντικό για τον αιτούντα[76]. Επομένως, το θεσμικό όργανο υποχρεούται να γνωστοποιεί μέρη εγγράφων τα οποία περιορίζονται «αμιγώς σε περιγραφή», στο μέτρο που δεν περιέχουν διατύπωση άποψης νομικού ή στρατηγικού περιεχομένου που να καλύπτεται από τις εξαιρέσεις του κανονισμού[77].

---

[66] Βλέπε απόφαση στην υπόθεση *Rogesa* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής* ό.π., σκέψη 91· απόφαση της 5ης Δεκεμβρίου 2018,
Sumner κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, T-152/17, EU:T:2018:875, σκέψη 42.

[67] Βλέπε απόφαση της 27ης Φεβρουαρίου 2018, *CEE Bankwatch Network* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, T-307/16, σκέψεις 133 και 140.

[68] Βλέπε απόφαση στην υπόθεση *Access Info Europe* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, ό.π., σκέψη 89.

[69] Βλέπε απόφαση στην υπόθεση *CEE Bankwatch Network* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, ό.π., σκέψη 80.

[70] Βλέπε απόφαση της 8ης Φεβρουαρίου 2018, *Παγκύπριος Οργανισμός Αγελαδοτρόφων (ΠΟΑ) Δημόσια Λτδ* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής,* T-74/16, EU:T:2018:75, σκέψη 77.

[71] Βλέπε απόφαση στην υπόθεση *Falcon Technologies International LLC* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, όπ.π., σκέψη 69.

[72] Βλέπε απόφαση στην υπόθεση *CEE Bankwatch Network* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, ό.π., σκέψη 80.

[73] Βλέπε απόφαση στην υπόθεση *Παγκύπριος Οργανισμός Αγελαδοτρόφων (ΠΟΑ) Δημόσια Λτδ* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής,* όπ.π., σκέψη 78.

[74] Βλέπε απόφαση στην υπόθεση *Edeka-Handelsgesellschaft Hessenring mbH* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής,* όπ.π., σκέψεις 37-38.

[75] Βλέπε απόφαση στην υπόθεση *Access Info Europe* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, ό.π., σκέψεις 110-111.

[76] Βλέπε απόφαση στην υπόθεση *Falcon Technologies International LLC* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, όπ.π., σκέψη 102.

[77] Βλέπε απόφαση της 7ης Φεβρουαρίου 2018, *Access Info Europe* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής,* T-851/16, EU:T:2018:69, σκέψη 120.

Εντούτοις, η παροχή μερικής πρόσβασης δεν απαιτείται όταν θα έχει ως αποτέλεσμα να καταστήσει το έγγραφο σχεδόν κενό περιεχομένου[78].

Όσον αφορά τη *διαβούλευση με τα κράτη μέλη* από τα οποία προέρχονται τα έγγραφα, το Γενικό Δικαστήριο υπενθύμισε ότι η εκπλήρωση της απαίτησης αυτής δεν είναι αναγκαία όταν είναι πρόδηλο ότι τυγχάνει εφαρμογής εξαίρεση[79]. Ωστόσο, στο πλαίσιο της εν λόγω διαβούλευσης, αρκεί η εκ πρώτης όψεως εκτίμηση των αντιρρήσεων του κράτους μέλους και δεν είναι απαραίτητο το θεσμικό όργανο να προβαίνει σε εξαντλητική εκτίμηση αυτών[80].

Ωστόσο, το κράτος μέλος δεν διαθέτει γενικό και ανεπιφύλακτο δικαίωμα βέτο, στο μέτρο που υποχρεούται να αιτιολογήσει προσηκόντως την άποψή του βάσει του άρθρου 4 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1049/2001[81].

Ως προς το σημείο αυτό, αξίζει να σημειωθεί ότι, σε αντίθεση με άλλους τρίτους, το κράτος μέλος μπορεί να επικαλεστεί την εξαίρεση που αφορά την προστασία της διαδικασίας λήψης αποφάσεων του θεσμικού οργάνου προκειμένου να ζητήσει από το θεσμικό όργανο να αρνηθεί πρόσβαση σε έγγραφο προερχόμενο από αυτό[82]. Επιπλέον, προκειμένου να δικαιούται να προβάλει αντίρρηση, το κράτος μέλος το οποίο είναι ο συντάκτης του επίμαχου εγγράφου δεν υποχρεούται να υποβάλει ειδική επίσημη αίτηση εκ των προτέρων[83].

Υπό τις συνθήκες αυτές, η απόφαση του θεσμικού οργάνου δεν πρέπει να καταγράφει απλώς και μόνο το γεγονός ότι το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος εναντιώθηκε στη γνωστοποίηση του ζητούμενου εγγράφου, αλλά πρέπει να αναφέρει επίσης την αιτιολογία που προέβαλε το κράτος μέλος για να καταδείξει ότι ισχύει μία από τις εξαιρέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 4 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1049/2001 όσον αφορά το δικαίωμα πρόσβασης[84].

Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι το κράτος μέλος μπορεί να προβάλει κάθε λόγο που θέτει εν αμφιβόλω τη νομιμότητα της απόφασης θεσμικού οργάνου, ως αποτέλεσμα του δικαιώματος αποτελεσματικής προσφυγής του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους, όπως προβλέπεται στο άρθρο 263 της Συνθήκης για τη λειτουργία της ΕΕ[85].

Όσον αφορά, ωστόσο, την απόφαση παροχής πρόσβασης σε έγγραφα, το κράτος μέλος δεν μπορεί να επικαλείται διαδικαστικές παρατυπίες σχετικές με τον χειρισμό από το θεσμικό όργανο των αρχικών ή των επιβεβαιωτικών αιτήσεων, συμπεριλαμβανομένων των προθεσμιών που θεσπίζονται μόνο προς όφελος του αιτούντος[86].

Το Γενικό Δικαστήριο επιβεβαίωσε επίσης ότι η παράβαση της *υποχρέωσης συνεργασίας* που υπέχει το θεσμικό όργανο έναντι κράτους μέλους στο πλαίσιο αυτό είναι ικανή να πλήξει τη

[78] Απόφαση στην υπόθεση *Falcon Technologies International LLC* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, ό.π., σκέψη 104.

[79] Απόφαση της 19ης Σεπτεμβρίου 2018 *Chambre de commerce et d'industrie métropolitaine Bretagne-Ouest (port de Brest)* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, T-39/17, EU:T:2018:560, σκέψη 110.

[80] Βλέπε απόφαση της 8ης Φεβρουαρίου 2018, *Παγκύπριος Οργανισμός Αγελαδοτρόφων (ΠΟΑ) Δημόσια Λτδ* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, T-74/16, EU:T:2018:75, σκέψεις 66-67.

[81] Απόφαση της 21ης Νοεμβρίου 2018, *Stichting Greenpeace Nederland and Pesticide Action Network Europe (PAN Europe)* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, T-545/11 RENV, EU:T:2018:817, σκέψεις 40 και 41.

[82] Βλέπε απόφαση στην υπόθεση *Παγκύπριος Οργανισμός Αγελαδοτρόφων (ΠΟΑ) Δημόσια Λτδ* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, ό.π., σκέψεις 36-38 και 40-42.

[83] ό.π., σκέψη 33.

[84] ό.π., σκέψη 56.

[85] Βλέπε απόφαση της 3ης Μαΐου 2018, *Δημοκρατία της Μάλτας* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής,* T-653/16, EU:T:2018:241, σκέψεις 41-42.

[86] ό.π., σκέψεις 87 και 88.

νομιμότητα απόφασης περί παροχής πρόσβασης σε έγγραφα προερχόμενα από το συγκεκριμένο κράτος μέλος[87].

Το Γενικό Δικαστήριο δεν έχει δικαιοδοσία έκδοσης διαταγής ασφαλιστικών μέτρων στο πλαίσιο του ελέγχου της νομιμότητας πράξης που διενεργεί δυνάμει του άρθρου 263 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σε αυτή τη βάση, δεν μπορεί να επιβάλει στο θεσμικό όργανο την έκδοση απόφασης για την παροχή πρόσβασης στα ζητούμενα έγγραφα[88].

Επιπλέον, το Γενικό Δικαστήριο επιβεβαίωσε την προγενέστερη νομολογία του, κατά την οποία δεν κρίνεται πλέον αναγκαία η εκδίκαση προσφυγής ακύρωσης αρνητικής απόφασης σε περίπτωση που το θεσμικό όργανο –χωρίς να ανακαλέσει επίσημα την προσβαλλόμενη απόφαση– εξέδωσε νέα θετική απόφαση με την οποία χορήγησε πρόσβαση στα ζητούμενα έγγραφα και, ως εκ τούτου, ικανοποίησε πλήρως το αίτημα του αιτούντος[89].

6.2.2. Αποσαφήνιση ορισμένων ουσιαστικών κανόνων

Το 2018 το Γενικό Δικαστήριο εξέτασε επίσης διάφορους ουσιαστικούς κανόνες του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1049/2001.

Σε σχέση με την εξαίρεση που αφορά την *προστασία των διεθνών σχέσεων*[90], σε αρκετές υποθέσεις το Γενικό Δικαστήριο αναγνώρισε την ευρεία εξουσία εκτίμησης που διαθέτει στο πλαίσιο αυτό το θεσμικό όργανο[91].

Αυτή η ευρεία διακριτική ευχέρεια οφείλεται στην ιδιαίτερη ευαισθησία και σημασία των συμφερόντων που προστατεύονται και στην αναγκαιότητα να επιδεικνύει το θεσμικό όργανο ιδιαίτερη προσοχή κατά τη λήψη απόφασης η οποία είναι πολύπλοκη και απαιτεί λεπτούς χειρισμούς[92].

Κατά την κρίση του Γενικού Δικαστηρίου, αυτό το ευρύ περιθώριο εκτίμησης που αναγνωρίζεται στο θεσμικό όργανο συνάδει με την αρχή της στενής ερμηνείας των εξαιρέσεων που προβλέπονται στο άρθρο 4 του κανονισμού[93].

Το Γενικό Δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, ως εκ τούτου, η εξαίρεση που αφορά την προστασία των διεθνών σχέσεων υπόκειται σε δικαστικό έλεγχο νομιμότητας ο οποίος περιορίζεται στη διαπίστωση της συμμόρφωσης προς τους διαδικαστικούς κανόνες και την υποχρέωση αιτιολόγησης, την ουσιαστική ακρίβεια της έκθεσης των πραγματικών περιστατικών και την απουσία πρόδηλης πλάνης εκτίμησης ή κατάχρησης εξουσίας[94].

Το Γενικό Δικαστήριο τόνισε επίσης τον υποχρεωτικό χαρακτήρα της εξαίρεσης που αφορά την προστασία των διεθνών σχέσεων, η οποία, σε αντίθεση με άλλες εξαιρέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 4 παράγραφοι 2 και 3 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1049/2001, δεν μπορεί να μην

---

[87] ό.π., σκέψη 100.

[88] Απόφαση της 9ης Οκτωβρίου 2018, *Sárossy* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής,* T-633/17, EU:T:2018:663, σκέψη 19-20. Βλέπε επίσης *Pint* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, ό.π., σκέψη 19.

[89] Διάταξη της 19ης Ιουλίου 2018, *Izba Gospodarcza Producentów i Operatorów Urządzeń Rozrywkowych* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, T-750/17, EU:T:2018:506, σκέψεις 15-17.

[90] Δυνάμει του άρθρου 4 παράγραφος 1 στοιχείο α) τρίτη περίπτωση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1049/2001.

[91] Βλέπε απόφαση στην υπόθεση *Access Info Europe* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, ό.π., σκέψεις 40-41. Βλέπε επίσης απόφαση της 11ης Ιουλίου 2018, *ClientEarth* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, T-644/16, EU:T:2018:429, σκέψεις 23-24, υπό αναίρεση· απόφαση στην υπόθεση *CEE Bankwatch Network* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, ό.π., σκέψη 77.

[92] Βλέπε αποφάσεις στην υπόθεση *ClientEarth* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, ό.π., σκέψη 23· και *CEE Bankwatch Network* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, ό.π., σκέψη 79.

[93] ό.π., σκέψη 25.

[94] ό.π.

ληφθεί υπόψη χάριν τυχόν υπέρτερου δημόσιου συμφέροντος γνωστοποίησης του ζητούμενων εγγράφων[95].

Στο πλαίσιο της εξαίρεσης που αφορά την προστασία *της ιδιωτικής ζωής και της ακεραιότητας του ατόμου*[96], το Γενικό Δικαστήριο υπενθύμισε ότι η έννοια της ιδιωτικής ζωής περιλαμβάνει τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα σε επαγγελματικό πλαίσιο[97]. Επομένως, τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα υπαλλήλων των θεσμικών οργάνων της ΕΕ προστατεύονται, καταρχήν, από την εξαίρεση αυτή, ανεξαρτήτως του «δικαιώματος υποβολής ερώτησης στον δημόσιο λειτουργό»[98].

Το Γενικό Δικαστήριο τόνισε ότι, σε κάθε περίπτωση, το δικαίωμα αυτό δεν θα πρέπει να ασκείται στο πλαίσιο των μηχανισμών πρόσβασης στα έγγραφα που προβλέπονται από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1049/2001[99]. Το Γενικό Δικαστήριο επιβεβαίωσε επίσης ότι τα δικαιώματα προστασίας της φήμης και της τιμής φυσικού προσώπου αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή[100].

Η φήμη οντότητας, ανεξαρτήτως του δημόσιου ή ιδιωτικού χαρακτήρα της, δικαιούται επίσης ορισμένου βαθμού προστασία, αν και η προστασία αυτή εμπίπτει στο πεδίο της εξαίρεσης που αφορά την προστασία των *εμπορικών συμφερόντων*[101]. Στο πλαίσιο της εξαίρεσης αυτής, το Γενικό Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι ιδιωτική επιχείρηση στην οποία έχει ανατεθεί αποστολή δημόσιου συμφέροντος μπορεί να δικαιούται προστασία της φήμης της στο πλαίσιο των εμπορικών συμφερόντων της, στο μέτρο που η φήμη κάθε φορέα που δραστηριοποιείται σε αγορά είναι απαραίτητη για την άσκηση των οικονομικών δραστηριοτήτων του στην αγορά[102].

Το Γενικό Δικαστήριο επανέλαβε επίσης ότι κρατική επιχείρηση μπορεί να θεωρηθεί ότι έχει εμπορικά συμφέροντα κατά την έννοια του άρθρου 4 παράγραφος 2 πρώτη περίπτωση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1049/2001[103].

Το Γενικό Δικαστήριο αποφάνθηκε επίσης ότι ευαίσθητες εμπορικές πληροφορίες που παρέχουν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή επιχειρήσεις, όπως στοιχεία σχετικά με τις εμπορικές στρατηγικές τους με σκοπό τη συμμόρφωση προς το κανονιστικό πλαίσιο, μπορούν να προστατεύονται ως «εμπορικά συμφέροντα»[104].

Εξάλλου, η προστασία συμφερόντων αυτού του είδους (όπως και η προστασία του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή και στην ακεραιότητα του ατόμου) μπορεί ενδεχομένως να προβληθεί για

[95] ό.π., σκέψη 98.
[96] Δυνάμει του άρθρου 4 παράγραφος 1 στοιχείο β) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1049/2001.
[97] Βλέπε αποφάσεις στην υπόθεση *Chambre de commerce et d'industrie métropolitaine Bretagne-Ouest (port de Brest)* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, ό.π., σκέψη 38· και *VG, υπό την ιδιότητα της καθολικής διαδόχου του MS* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, ό.π., σκέψη 64.
[98] ό.π., σκέψεις 43 και 44.
[99] ό.π., σκέψη 46.
[100] ό.π., σκέψη 100. Το Γενικό Δικαστήριο εξέδωσε μία ακόμη ενδιαφέρουσα απόφαση σε σχέση με την εξαίρεση που αφορά το δικαίωμα προστασίας της ιδιωτικής ζωής και της ακεραιότητας του ατόμου βάσει του άρθρου 4 παράγραφος 1 στοιχείο β) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1049/2001, και συγκεκριμένα την απόφαση της 25ης Σεπτεμβρίου 2018, *Μαρία Ψαρά κ.λπ.* κατά *Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου*, T-639/15 έως T-666/15 και T-94/16, EU:T:2018:602. Ωστόσο, η απόφαση αυτή δεν εξετάζεται στην παρούσα έκθεση, η οποία αφορά την εφαρμογή του κανονισμού από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, δεδομένου ότι το συγκεκριμένο θεσμικό όργανο δεν εμπλεκόταν στη διαδικασία αυτή ούτε ως διάδικος ούτε ως παρεμβαίνων.
[101] Δυνάμει του άρθρου 4 παράγραφος 2 πρώτη περίπτωση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1049/2001.
[102] Βλέπε απόφαση στην υπόθεση *Falcon Technologies International LLC* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, όπ.π., σκέψεις 51 κι 53.
[103] Βλέπε απόφαση στην υπόθεση *CEE Bankwatch Network* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, ό.π., σκέψη 108.
[104] Βλέπε απόφαση της 12ης Δεκεμβρίου 2018, *Deutsche Umwelthilfe eV* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, T-498/14, EU:T:2018:913, σκέψη 133.

διάστημα μεγαλύτερο της μέγιστης περιόδου των 30 ετών, η οποία προβλέπεται στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1049/2001 σχετικά με τις άλλες εξαιρέσεις από τη γνωστοποίηση στο κοινό[105].

Όσον αφορά την εξαίρεση σχετικά με την προστασία *των δικαστικών διαδικασιών*, το Γενικό Δικαστήριο επανέλαβε την κρίση του ότι μπορεί να προβληθεί σε σχέση με έγγραφα που δεν καταρτίστηκαν ειδικά σε σχέση με εκκρεμή δικαστική διαδικασία[106].

Επιπλέον, το Γενικό Δικαστήριο τόνισε ότι η εξαίρεση που αφορά την *παροχή νομικών συμβουλών* μπορεί να εφαρμοστεί στις προκαταρκτικές ενδοϋπηρεσιακές θέσεις της Νομικής Υπηρεσίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, οι οποίες καταρτίζονται για τους σκοπούς πολιτικού διαλόγου μεταξύ του θεσμικού οργάνου και εκπροσώπων κράτους μέλους και τρίτου κράτους[107].

Αυτό ισχύει ιδίως όταν η προπαρασκευαστική θέση καταρτίζεται ενόψει της επείγουσας ανάγκης σε ιδιαίτερα ευαίσθητο πολιτικό τομέα. Πράγματι, υπό ανάλογες περιστάσεις, η γνωστοποίηση θα μπορούσε να θίξει, κατά τρόπο προβλέψιμο, το συμφέρον του θεσμικού οργάνου να ζητεί και να λαμβάνει από τις διάφορες υπηρεσίες του ειλικρινείς, αντικειμενικές και πλήρεις νομικές συμβουλές, προκειμένου να προετοιμάσει την οριστική θέση του[108].

Σε σχέση με την εξαίρεση που αφορά την προστασία του *σκοπού έρευνας*[109], το Γενικό Δικαστήριο υπενθύμισε ότι η έννοια της «έρευνας» συνιστά αυτοτελή έννοια του δικαίου της ΕΕ. Ως εκ τούτου, πρέπει να ερμηνεύεται, ιδίως, βάσει του συνήθους νοήματός της και του πλαισίου εντός του οποίου εντάσσεται[110].

Επομένως, πρέπει να θεωρηθεί ότι αποτελεί «έρευνα» μια δομημένη και τυποποιημένη διαδικασία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με αντικείμενο τη συλλογή και την ανάλυση πληροφοριών προκειμένου το θεσμικό όργανο να μπορέσει να λάβει θέση στο πλαίσιο της άσκησης των αρμοδιοτήτων που του απονέμουν οι Συνθήκες.

Ωστόσο, η διαδικασία αυτή δεν χρειάζεται κατ' ανάγκη να αποσκοπεί στον εντοπισμό ή στη δίωξη παράβασης ή παρατυπίας. Η έννοια της «έρευνας» μπορεί να καλύπτει επίσης τη δραστηριότητα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής η οποία αποσκοπεί στη διαπίστωση πραγματικών περιστατικών προκειμένου να αξιολογηθεί συγκεκριμένη κατάσταση[111].

[105] Βλέπε απόφαση στην υπόθεση *Rogesa* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής* ό.π., σκέψη 90.
[106] Βλέπε απόφαση στην υπόθεση *Access Info Europe* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, ό.π., σκέψεις 69-72.
[107] ό.π., σκέψεις 87-88.
[108] ό.π.
[109] Δυνάμει του άρθρου 4 παράγραφος 2 τρίτη περίπτωση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1049/2001.
[110] Βλέπε απόφαση στην υπόθεση *Daimler AG* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής* ό.π., σκέψη 130.
[111] ό.π., σκέψεις 131-132.

Το Γενικό Δικαστήριο αποφάνθηκε περαιτέρω ότι η εξαίρεση μπορεί να εξακολουθεί να είναι κατάλληλη, κατ' εφαρμογή γενικού τεκμηρίου εμπιστευτικότητας, λόγω *διαδικασίας EU Pilot*, ανεξάρτητα από τη (μακρά) προσωρινή αναστολή της, μετά την υποβολή αίτησης προδικαστικής αποφάσεως[112].

Όσον αφορά την εφαρμογή της εξαίρεσης σε σχέση με *φακέλους κρατικών ενισχύσεων*, το Γενικό Δικαστήριο επιβεβαίωσε την ύπαρξη τεκμηρίου εμπιστευτικότητας εγγράφων που περιέχονται σε αυτούς και διευκρίνισε ότι το τεκμήριο αυτό εφαρμόζεται όχι μόνο σε σχέση με φυσικά πρόσωπα αλλά και σε τομεακές έρευνες[113]. Εν προκειμένω, η περίσταση ότι τα επίμαχα έγγραφα δεν είναι επισημασμένα ως εμπιστευτικά είναι άνευ σημασίας[114].

Σε σχέση με τη *διαδικασία επί παραβάσει* δυνάμει του άρθρου 258 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Γενικό Δικαστήριο επανέλαβε την «ειδική θέση που αυτή κατέχει στο σύστημα πρόσβασης στα έγγραφα» την οποία έχει ήδη αναγνωρίσει το Δικαστήριο[115].

Συγκεκριμένα, το Γενικό Δικαστήριο υπενθύμισε ότι τα χαρακτηριστικά της διαδικασίας επί παραβάσει αποκλείουν την παροχή πλήρους διαφάνειας, ακόμη και σε ευαίσθητους τομείς όπως το περιβάλλον[116].

Επομένως, το Γενικό Δικαστήριο επιβεβαίωσε την εφαρμογή γενικού τεκμηρίου εμπιστευτικότητας σε σχέση με έγγραφα που αποτελούν μέρος των φακέλων των διαδικασιών επί παραβάσει[117], ανεξάρτητα από τη δυνατότητα εφαρμογής οποιουδήποτε συγκεκριμένου κανονισμού ο οποίος προβλέπει πιο περιοριστικό πλαίσιο από ό,τι ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1049/2001[118]. Αυτό το γενικό τεκμήριο απαλλάσσει το θεσμικό όργανο από οποιαδήποτε μερική γνωστοποίηση[119].

Όσον αφορά τις έρευνες σχετικά με *συμπράξεις*[120], το Γενικό Δικαστήριο επιβεβαίωσε ότι το γενικό τεκμήριο εμπιστευτικότητας που αναγνωρίστηκε στο πλαίσιο προγενέστερης νομολογίας εφαρμόζεται ανεξάρτητα από τον αριθμό των εγγράφων τα οποία αφορά η αίτηση πρόσβασης, ακόμη και όταν η αίτηση αφορά ένα μόνο έγγραφο[121].

Εν προκειμένω, το Γενικό Δικαστήριο τόνισε ότι για την πρόσβαση σημασία έχει το ποιοτικό κριτήριο, δηλαδή το γεγονός ότι τα έγγραφα αφορούν την ίδια διαδικασία, και όχι το ποσοτικό κριτήριο (δηλαδή ο μεγαλύτερος ή μικρότερος αριθμός των εγγράφων τα οποία αφορά η αίτηση)[122].

---

[112] Βλέπε αποφάσεις στην υπόθεση *Pint* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, ό.π., σκέψη 38· και *Sárossy* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, ό.π., σκέψη 41.

[113] Βλέπε απόφαση σην υπόθεση *Chambre de commerce et d'industrie métropolitaine Bretagne-Ouest (port de Brest)* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, ό.π., σκέψεις 64 και 91.

[114] ό.π., σκέψη 106.

[115] Απόφαση της 5ης Δεκεμβρίου 2018, *Liam Campbell* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, T-312/17, EU:T:2018:876, σκέψη 32.

[116] ό.π.

[117] ό.π., σκέψη 29.

[118] ό.π., σκέψη 33.

[119] ό.π., σκέψη 49.

[120] Δυνάμει του άρθρου 101 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

[121] Βλέπε απόφαση στην υπόθεση *Edeka-Handelsgesellschaft Hessenring mbH* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, ό.π., σκέψη 71.

[122] ό.π., σκέψη 72-73.

Ως εκ τούτου, το γενικό τεκμήριο εμπιστευτικότητας εφαρμόζεται επίσης σε σχέση με τον πίνακα περιεχομένων του αρχείου, ανεξάρτητα από το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό ότι αυτός δεν έχει αυτοτελές περιεχόμενο[123].

Η εφαρμογή του κριτηρίου αυτού υπαγορεύεται από τέσσερις βασικούς λόγους. Πρώτον, ο πίνακας περιεχομένων είναι έγγραφο με το οποίο οργανώνεται ο φάκελος της επίμαχης διαδικασίας και το οποίο συγκαταλέγεται, ως εκ τούτου, στο σύνολο των σχετικών εγγράφων. Δεύτερον, είναι έγγραφο με το οποίο καταρτίζεται ο κατάλογος όλων των περιλαμβανόμενων στον φάκελο εγγράφων και στο οποίο προσδιορίζονται τα έγγραφα αυτά και αναγράφονται οι τίτλοι τους. Τρίτον, είναι έγγραφο το οποίο, εκ φύσεως, παραπέμπει σε κάθε έγγραφο του φακέλου και, άρα, αντικατοπτρίζει το σύνολο των εγγράφων του φακέλου, καθώς και ορισμένες πληροφορίες σχετικές με το περιεχόμενό τους. Τέταρτον, από το έγγραφο αυτό προκύπτουν όλες οι ενέργειες στις οποίες έχει προβεί η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά τη διαδικασία περί συμπράξεων. Ως εκ τούτου, ο πίνακας περιεχομένων του φακέλου περί συμπράξεων μπορεί να περιέχει κρίσιμες και ακριβείς πληροφορίες σχετικές με το περιεχόμενο του φακέλου[124].

Στο πλαίσιο αυτό, το Γενικό Δικαστήριο επιβεβαίωσε ότι το υποκείμενο κριτήριο για την εφαρμογή του γενικού τεκμηρίου εμπιστευτικότητας είναι αν το έγγραφο, στο οποίο ζητείται πρόσβαση, εμπίπτει στον διοικητικό φάκελο διαδικασίας εφαρμογής του άρθρου 101 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης[125].

Σχετικά με την εξαίρεση που αφορά την προστασία της *διαδικασίας λήψης αποφάσεων*, το Γενικό Δικαστήριο διευκρίνισε ότι οι προσωρινές συμφωνίες που επιτυγχάνονται μεταξύ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής κατά τη διάρκεια συνεδριάσεων τριμερούς διαλόγου δεν εμπίπτουν σε γενικό κριτήριο μη γνωστοποίησης, ανεξάρτητα από το αν η νομοθετική διαδικασία βρίσκεται ακόμη σε εξέλιξη[126].

Ωστόσο, το Γενικό Δικαστήριο τόνισε ότι το θεσμικό όργανο δεν εμποδίζεται να αρνηθεί την πρόσβαση σε νομοθετικά έγγραφα, συμπεριλαμβανομένων των τριμερών διαλόγων, σε δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις βάσει της εξαίρεσης που αφορά την προστασία της διαδικασίας λήψης αποφάσεων. Πράγματι, το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε ότι η εξαίρεση αυτή δεν αποκλείει τη νομοθετική διαδικασία από το πεδίο εφαρμογής της[127].

Το 2018 το Γενικό Δικαστήριο είχε επίσης την ευκαιρία να αποσαφηνίσει την έννοια του *υπερισχύοντος δημόσιου συμφέροντος*. Το υπερισχύον δημόσιο συμφέρον διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο στο πλαίσιο του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1049/2001, στο μέτρο που μπορεί να υπερισχύει ορισμένων εξαιρέσεων που δικαιολογούν την άρνηση παροχής πρόσβασης σε ζητούμενα έγγραφα[128].

Στο πλαίσιο αυτό, το Γενικό Δικαστήριο υπενθύμισε ότι απόκειται στον αιτούντα που ζητεί πρόσβαση να αποδείξει την ύπαρξη τέτοιου συμφέροντος[129]. Ο αιτών πρέπει να προβάλει κάθε σχετικό επιχείρημα το αργότερο κατά το στάδιο της επιβεβαίωσης (πριν από την έκδοση της επιβεβαιωτικής απόφασης από το θεσμικό όργανο). Δεν είναι δυνατή η επίκληση νέων επιχειρημάτων κατά το στάδιο της ένδικης διαδικασίας[130].

---

[123] ό.π., σκέψη 76-78.
[124] ό.π., σκέψη 76.
[125] ό.π., σκέψη 85.
[126] Βλέπε απόφαση στην υπόθεση *De Capitani* κατά *Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου*, ό.π., σκέψη 84.
[127] ό.π., σκέψη 112.
[128] Συγκεκριμένα, πρόκειται για τις εξαιρέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 4 παράγραφοι 2 και 3 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1049/2001.
[129] Βλέπε αποφάσεις στην υπόθεση *Access Info Europe* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, ό.π., σκέψη 97· και *CEE Bankwatch Network* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, ό.π., σκέψη 127.
[130] Βλέπε απόφαση στην υπόθεση *CEE Bankwatch Network* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, ό.π., σκέψη 133.

Επιπλέον, ο αιτών ο οποίος επικαλείται αναμφισβήτητο υπερισχύον δημόσιο συμφέρον πρέπει να αποδεικνύει επίσης τον τρόπο με τον οποίο η γνωστοποίηση των ζητούμενων εγγράφων θα συμβάλει στην προστασία τέτοιου συμφέροντος στη συγκεκριμένη περίπτωση[131].

Το Γενικό Δικαστήριο επανέλαβε επίσης ότι γενικές παρατηρήσεις, όπως «συμφέρον ενίσχυσης της εμπιστοσύνης των πολιτών προς τα κρατικά θεσμικά τους όργανα»[132] ή «το δικαίωμα του κοινού να ενημερώνεται σχετικά με το έργο των θεσμικών οργάνων»[133] δεν μπορούν, αφ' εαυτών, να τεκμηριώσουν την παρουσία υπερισχύοντος δημόσιου συμφέροντος. Αυτό ισχύει έτι περισσότερο σε τομείς στους οποίους το θεσμικό όργανο δημοσιεύει τακτικά δελτία Τύπου[134].

Ωστόσο, το Γενικό Δικαστήριο αναγνώρισε ότι οι αιτούντες μπορούν να επικαλεστούν την αρχή της διαφάνειας προκειμένου να τεκμηριώσουν την παρουσία υπερισχύοντος δημόσιου συμφέροντος, εφόσον αποδεικνύουν τον «επιτακτικό χαρακτήρα» του στη συγκεκριμένη περίπτωση[135].

Κατά πάγια νομολογία, ωστόσο, η αρχή της διαφάνειας έχει διαφορετική βαρύτητα ανάλογα με το αν το ζητούμενο έγγραφο αφορά νομοθετικό ή διοικητικό τομέα της δραστηριότητας του θεσμικού οργάνου[136].

Το Γενικό Δικαστήριο επανέλαβε εξάλλου ότι η έννοια του «υπερισχύοντος δημόσιου συμφέροντος» έχει αντικειμενικό και γενικό χαρακτήρα. Επομένως, κάθε συμφέρον που ενδέχεται να έχουν οι αιτούντες όσον αφορά την προσκόμιση αποδεικτικών εγγράφων ενώπιον εθνικού δικαστηρίου δεν συνιστά υπερισχύον δημόσιο συμφέρον κατά την έννοια του κανονισμού. Συμφέρον αυτού του είδους συνιστά ιδιωτικό συμφέρον[137]. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν θα πρέπει να γίνει το μέσο που χρησιμοποιούν οι αιτούντες για να επιτύχουν πρόσβαση σε αποδεικτικά μέσα η οποία άλλως είναι ανέφικτη[138].

Επομένως, οι αιτούντες πρέπει να ασκήσουν τα μέσα παροχής έννομης προστασίας που τους αναγνωρίζει η εθνική έννομη τάξη και να ακολουθήσουν τις μεθόδους συλλογής αποδεικτικών στοιχείων που ορίζει η εν λόγω έννομη τάξη[139]. Ομοίως, ο σκοπός της εκτίμησης της βιωσιμότητας εθνικής διαδικασίας συνιστά επίσης ιδιωτικό συμφέρον[140].

---

[131] Απόφαση της 9ης Οκτωβρίου 2018, *Éva Erdősi Galcsikné* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής,* T-632/17, EU:T:2018:664, σκέψεις 44-45.

[132] Απόφαση της 11ης Δεκεμβρίου 2018, *Arca Capital Bohemia a.s.* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής,* T-440/17, EU:T:2018:898, σκέψη 76.

[133] Βλέπε αποφάσεις στην υπόθεση *Liam Campbell* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, ό.π., σκέψη 64· και *Summer* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, ό.π., σκέψη 64.

[134] Βλέπε απόφαση στην υπόθεση *Liam Campbell* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, ό.π., σκέψη 64.

[135] Βλέπε αποφάσεις στην υπόθεση *Access Info Europe* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, ό.π., σκέψη 105· και *Éva Erdősi Galcsikné* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, ό.π., σκέψη 49.

[136] Απόφαση *Arca Capital Bohemia a.s.* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, T-441/17, EU:T:2018:899, σκέψη 75.

[137] Βλέπε απόφαση στην υπόθεση *Sárossy* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, ό.π., σκέψη 32.

[138] Βλέπε προηγούμενη νομολογία: μεταξύ άλλων, απόφαση της 25ης Σεπτεμβρίου 2014, *Darius Nicolai Spirlea και Mihaela Spirlea* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, T-306/12, EU:T:2014:816, σκέψη 99.

[139] ό.π.

[140] Βλέπε απόφαση στην υπόθεση *Sumner* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, ό.π., σκέψη 62.

6.2.3. Αποσαφηνίσεις σχετικά με την αλληλεπίδραση του κανονισμού με άλλες πράξεις

Το 2018 το Γενικό Δικαστήριο εξέτασε επίσης το ζήτημα της αλληλεπίδρασης του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1049/2001 με άλλες συγκεκριμένες πράξεις.

Πρώτον, το Γενικό Δικαστήριο αποσαφήνισε το αντίστοιχο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1049/2001 και του λεγόμενου *κανονισμού για την κοινή αλιευτική πολιτική*[141]. Ο δεύτερος επιδιώκει διαφορετικό σκοπό από τον πρώτο, και συγκεκριμένα τη θέσπιση συστήματος ελέγχου, επιθεώρησης και επιβολής ώστε να εξασφαλίζεται η συμμόρφωση με τους κανόνες της κοινής αλιευτικής πολιτικής[142].

Δεδομένου ότι οι δύο κανονισμοί δεν περιέχουν διάταξη που να προβλέπει ρητώς την υπεροχή του ενός επί του άλλου, καθένας εξ αυτών πρέπει να εφαρμόζεται κατά τρόπο συμβατό με την εφαρμογή του άλλου ώστε να καθίσταται δυνατή η εφαρμογή αμφοτέρων κατά τρόπο συνεκτικό[143].

Κατά συνέπεια, εφόσον με αίτηση βασισμένη στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1049/2001 ζητείται πρόσβαση σε έγγραφα που περιέχουν δεδομένα κατά την έννοια του κανονισμού για την κοινή αλιευτική πολιτική, εφαρμόζονται πλήρως οι διατάξεις του δεύτερου σχετικά με την εμπιστευτικότητα των δεδομένων που συλλέγονται και ανταλλάσσονται στο πλαίσιό του[144].

Οι διατάξεις αυτές δεν συνιστούν ειδικές διατάξεις παρεκκλίνουσες από τους γενικούς κανόνες για την πρόσβαση του κοινού στα έγγραφα που προβλέπονται στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1049/2001, αλλά προβλέπουν ιδιαίτερης φύσης κανόνες οι οποίοι διασφαλίζουν ενισχυμένη προστασία ορισμένων δεδομένων[145]. Επομένως, το Γενικό Δικαστήριο επιβεβαίωσε ότι η προηγούμενη συναίνεση του κράτους μέλους είναι απαρέγκλιτη προϋπόθεση για τη γνωστοποίηση δεδομένων που διαβιβάζει το συγκεκριμένο κράτος μέλος στο πλαίσιο του κανονισμού για την κοινή αλιευτική πολιτική[146].

Δεύτερον, το Γενικό Δικαστήριο αποσαφήνισε την αλληλεπίδραση μεταξύ του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1049/2001 και του *κανονισμού του Aarhus*[147]. Ο δεύτερος εισάγει λεπτομερείς κανόνες σχετικά με την πρόσβαση σε περιβαλλοντικές πληροφορίες στο γενικό σύστημα περί πρόσβασης του κοινού στα έγγραφα. Εν προκειμένω, το Γενικό Δικαστήριο επιβεβαίωσε ότι ο κανονισμός του Aarhus, ο οποίος θεωρείται ότι εφαρμόζει τη Σύμβαση του Aarhus στα όργανα και στους οργανισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δεν εφαρμόζεται στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας[148].

---

[141] Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1224/2009 του Συμβουλίου, της 20ής Νοεμβρίου 2009, περί θεσπίσεως κοινοτικού συστήματος ελέγχου της τήρησης των κανόνων της κοινής αλιευτικής πολιτικής, τροποποιήσεως των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 847/96, (ΕΚ) αριθ. 2371/2002, (ΕΚ) αριθ. 811/2004, (ΕΚ) αριθ. 768/2005, (ΕΚ) αριθ. 2115/2005, (ΕΚ) αριθ. 2166/2005, (ΕΚ) αριθ. 388/2006, (ΕΚ) αριθ. 509/2007, (ΕΚ) αριθ. 676/2007, (ΕΚ) αριθ. 1098/2007, (ΕΚ) αριθ. 1300/2008, (ΕΚ) αριθ. 1342/2008 και καταργήσεως των κανονισμών (ΕΟΚ) αριθ. 2847/93, (ΕΚ) αριθ. 1627/94 και (ΕΚ) αριθ. 1966/2006 (ΕΕ L 343 της 22.12.2009, σ. 1). (Εφεξής «κανονισμός για την κοινή αλιευτική πολιτική»).

[142] Βλέπε απόφαση στην υπόθεση *Δημοκρατία της Μάλτας* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, ό.π., σκέψη 136.

[143] ό.π., σκέψεις 137 και 140.

[144] ό.π., σκέψη 142.

[145] ό.π., σκέψη 139.

[146] ό.π., σκέψεις 150, 162 και 173.

[147] Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1367/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 6ης Σεπτεμβρίου 2006, για την εφαρμογή στα όργανα και τους οργανισμούς της Κοινότητας των διατάξεων της σύμβασης του Aarhus σχετικά με την πρόσβαση στις πληροφορίες, τη συμμετοχή του κοινού στη λήψη αποφάσεων και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη για περιβαλλοντικά θέματα (ΕΕ L 264 της 25.9.2006, σ. 13). (Εφεξής «κανονισμός του Aarhus»).

[148] Βλέπε απόφαση στην υπόθεση *CEE Bankwatch Network* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, ό.π., σκέψεις 48-50.

Η κρίση του Γενικού Δικαστηρίου βασίστηκε, μεταξύ άλλων, στον τίτλο του κανονισμού του Aarhus, ο οποίος παραπέμπει ειδικώς στα «όργανα και στους οργανισμούς της Ευρωπαϊκής Κοινότητας» (χωρίς να προβλέπει την εφαρμογή του και σε άλλους φορείς, όπως στα θεσμικά όργανα και στους οργανισμούς της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας), και στο προοίμιό του, το οποίο παραπέμπει μόνο στη Συνθήκη ΕΚ[149]. Πράγματι, οι πράξεις που εκδίδονται κατ' εφαρμογή της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας δεν υπάγονται κατ' ανάγκη στις υποχρεώσεις που ισχύουν στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας και η Ευρωπαϊκή Κοινότητα, πλέον Ευρωπαϊκή Ένωση, είναι διαφορετικοί οργανισμοί που συστάθηκαν με διακριτές Συνθήκες και διαθέτουν διαφορετικές νομικές προσωπικότητες[150].

Επιπλέον, το Γενικό Δικαστήριο τόνισε ότι ο κανονισμός του Aarhus δεν ασκεί επιρροή στη δυνατότητα εφαρμογής του γενικού κριτηρίου εμπιστευτικότητας στο πλαίσιο έρευνας[151]. Εξάλλου, η πράξη αυτή δεν επιβάλλει την περιοριστική ερμηνεία του λόγου άρνησης πρόσβασης που αναφέρεται στην προβλεπόμενη βάσει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1049/2001 εξαίρεση που αφορά την έρευνα, σε σχέση με έγγραφα τα οποία περιέχουν πληροφορίες σχετικά με εκπομπές στο περιβάλλον[152].

Επιπλέον, το Γενικό Δικαστήριο επεξεργάστηκε τον ορισμό της εμβέλειας της έννοιας «πληροφορίες σχετικά με εκπομπές στον περιβάλλον» στο πλαίσιο του κανονισμού του Aarhus[153]. Η έννοια αυτή βρίσκεται στο επίκεντρο ενισχυμένου δικαιώματος πρόσβασης, στο μέτρο που ενεργοποιεί το τεκμήριο υπερισχύοντος δημόσιου συμφέροντος γνωστοποίησης (με εξαίρεση τις περιπτώσεις εγγράφων που σχετίζονται με έρευνες και ιδίως παραβάσεις)[154].

Κατά συνέπεια, η έννοια των «πληροφοριών σχετικά με εκπομπές στο περιβάλλον» δεν περιλαμβάνει κάθε πληροφορία που συνδέεται με εκπομπές στο περιβάλλον[155].

Επομένως, οι πληροφορίες σχετικά με τις ποσότητες εκπομπών CO_2 ανά τόνο κατασκευαζόμενων προϊόντων δεν πληρούν τις προϋποθέσεις των «πληροφοριών σχετικά με εκπομπές στο περιβάλλον» κατά την έννοια του κανονισμού του Aarhus αυτού καθαυτόν, παρά το γεγονός ότι συνδέονται με εκπομπές στο περιβάλλον.

Πληροφορίες αυτού του είδους σχετικά με την αποδοτικότητα από άποψη άνθρακα δεν θεωρούνται πληροφορίες σχετικά με εκπομπές στο περιβάλλον, διότι δεν παρέχουν στο κοινό τη δυνατότητα να γνωρίζει ούτε τη συνολική ποσότητα που όντως απορρίπτεται (ή είναι επαρκώς προβλέψιμο ότι θα απορριφθεί) στο περιβάλλον από συγκεκριμένη εγκατάσταση ούτε τη χημική σύνθεση ή τη γεωγραφική τοποθεσία των εκπομπών αυτών[156].

[149] ό.π., σκέψη 50.
[150] ό.π., σκέψη 47.
[151] Βλέπε απόφαση στην υπόθεση *Daimler* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, ό.π., σκέψεις 104-105.
[152] ό.π., σκέψη 99-103.
[153] Βλέπε άρθρο 6 παράγραφος 1 του κανονισμού του Aarhus.
[154] ό.π.
[155] Βλέπε απόφαση στην υπόθεση *Deutsche Umwelthilfe eV* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, ό.π., σκέψη 113.
[156] Βλέπε απόφαση στην υπόθεση *Rogesa* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, ό.π., σκέψεις 102-106, υπό αναίρεση.

Ομοίως, πληροφορίες σχετικά με την έγκριση δραστικής ουσίας σε ορισμένα προϊόντα που αξιολογούνται σε επίπεδο ΕΕ δεν σχετίζονται κατ' ανάγκη με εκπομπές των οποίων η απόρριψη στο περιβάλλον είναι δυνατόν να προβλεφθεί. Η χρήση, οι προϋποθέσεις εφαρμογής και η σύνθεση των προϊόντων που εγκρίνει κράτος μέλος στην επικράτειά του μπορεί να παρουσιάζουν σημαντικές διαφοροποιήσεις. Επομένως, στοιχεία αυτού του είδους δεν πληρούν τις προϋποθέσεις των «πληροφοριών σχετικά με εκπομπές στο περιβάλλον» κατά την έννοια του κανονισμού Aarhus[157].

Ομοίως, έγγραφα τα οποία αντικατοπτρίζουν απόψεις, εκτιμήσεις και προτάσεις από κατασκευαστές αυτοκινήτων σε σχέση με τη διαθεσιμότητα ορισμένης ουσίας δεν συνιστούν, αυτά καθαυτά, πληροφορίες σχετικά με εκπομπές στο περιβάλλον κατά την έννοια του κανονισμού του Aarhus[158]. Αυτό ισχύει ιδίως όταν στα έγγραφα αυτά δεν αναφέρονται λεπτομερή στοιχεία σχετικά με την έκταση και το χρονικό διάστημα χρήσης της ουσίας ή τον τρόπο με τον οποίο αυτή θα συμβάλει στην αύξηση του κινδύνου εκπομπών στο περιβάλλον[159].

Συμπερασματικά, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρακολούθησε με προσοχή τις εξελίξεις της νομολογίας των ευρωπαϊκών δικαστηρίων και έλαβε υπόψη τις προαναφερόμενες αποσαφηνίσεις που παρασχέθηκαν το 2018. Ειδικότερα, το θεσμικό όργανο έλαβε μέριμνα για την προσαρμογή της διοικητικής πρακτικής του ώστε να συμμορφώνεται προς τις αποσαφηνίσεις αυτές, όπου απαιτείται. Για τον σκοπό αυτόν, όπως και τα προηγούμενα έτη, η Γενική Γραμματεία ανέλαβε, σε συνεργασία με τη Νομική Υπηρεσία, τη διοργάνωση σεμιναρίων ενημέρωσης του προσωπικού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τις πρόσφατες σημαντικές εξελίξεις της νομολογίας για την πρόσβαση στα έγγραφα.

6.3. Νέες εκκρεμούσες υποθέσεις ενώπιον του Δικαστηρίου[160]

Το 2018 υποβλήθηκαν στο Γενικό Δικαστήριο, βάσει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1049/2001, 11 νέες υποθέσεις στις οποίες εμπλέκεται η Ευρωπαϊκή Επιτροπή[161]. Παράλληλα, υποβλήθηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου πέντε αιτήσεις αναιρέσεως κατά αποφάσεων του Γενικού Δικαστηρίου επί υποθέσεων στις οποίες η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ήταν διάδικος[162].

---

[157] Βλέπε απόφαση στην υπόθεση *Stichting Greenpeace Nederland and Pesticide Action Network Europe (PAN Europe)*κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, όπ.π., σκέψη 90.

[158] Βλέπε απόφαση στην υπόθεση *Deutsche Umwelthilfe eV* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, ό.π., σκέψη 111.

[159] ό.π.

[160] Την 31η Δεκεμβρίου 2018.

[161] Ήτοι, υποθέσεις: *Umweltinstitut München* κατά *Επιτροπής*, T-712/18· *Bronckers* κατά *Επιτροπής*, T-746/18· *Bonnafous* κατά *Επιτροπής*, T-646/18· *TUIfly* κατά *Επιτροπής*, T-619/18· *Compañia de Tranvías de la Coruña* κατά *Επιτροπής*, T-485/18· *RATP* κατά *Επιτροπής*, T-422/18· *RATP* κατά *Επιτροπής*, T-250/18· *Bruel* κατά *Επιτροπής*, T-202/18· *Batchelor* κατά *Επιτροπής*, T-85/18· *Planet* κατά *Επιτροπής*, T-29/18· και *Pesticide Action Network Europe (PAN Europe)* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, T-25/18.

[162] Ήτοι, υποθέσεις *Pint* κατά *Επιτροπής και Ουγγαρίας* C-770/18 P (Αναίρεση: υπόθεση ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου T-634/17)· *ClientEarth* κατά *Επιτροπής*, C-612/18 P (Αναίρεση: υπόθεση ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου T-644/16)· *Verein Deutsche Sprache eV* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, C-440/18 P (Αναίρεση: υπόθεση ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου T-468/16)· *Rogesa* κατά *Επιτροπής*, C-568/18 P (Αναίρεση: υπόθεση ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου T-643/13)· και *Izba Gospodarcza Producentów i Operatorów Urządzeń Rozrywkowych* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, C-560/18 P (Αναίρεση: υπόθεση ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου T-514/15).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το 2018 το δικαίωμα πρόσβασης σε έγγραφα κατόπιν αιτήσεως, όπως προβλέπεται στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στις Συνθήκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1049/2001, εξακολούθησε να διαδραματίζει σημαντικό ρόλο για την υλοποίηση της δέσμευσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής όσον αφορά τη διαφάνεια.

Ο μικρός αριθμός προσφυγών και δικαστικών αποφάσεων ακύρωσης των αποφάσεών της στον συγκεκριμένο τομέα φαίνεται να υποδηλώνει ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επιτυγχάνει κατά γενικό κανόνα τη δέουσα ισορροπία μεταξύ του δικαιώματος πρόσβασης και των άλλων δημόσιων ή ιδιωτικών συμφερόντων που προστατεύονται από τις προβλεπόμενες στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1049/2001 εξαιρέσεις.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παραμένει μακράν το θεσμικό όργανο της ΕΕ το οποίο χειρίζεται τον μεγαλύτερο αριθμό αιτήσεων πρόσβασης σε έγγραφα βάσει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1049/2001. Το 2018 ο αριθμός των αιτήσεων ήταν ο υψηλότερος που έχει καταγραφεί από την έναρξη ισχύος του κανονισμού το 2001, με την παραλαβή τουλάχιστον 6 912 αρχικών αιτήσεων. Όσον αφορά την πλειονότητα των εν λόγω αιτήσεων, καθεμία από αυτές αφορούσε μια σειρά εγγράφων, ακόμη δε και ολόκληρους φακέλους.

Αφενός, αυτή η αύξηση του αριθμού των αιτήσεων και της πολυπλοκότητάς τους φέρνουν το θεσμικό όργανο ολοένα και περισσότερο αντιμέτωπο με τη δύσκολη πρόκληση του συνδυασμού της αρχής της διαφάνειας με την ισορροπημένη και αποτελεσματική διαδικασία λήψης αποφάσεων.

Αφετέρου, είναι αδιαμφισβήτητο το γεγονός ότι η κατάσταση αυτή έχει ως αποτέλεσμα τη διάθεση στο κοινό μεγαλύτερου αριθμού εγγράφων, με την επιφύλαξη ωστόσο ορισμένων εξαιρέσεων. Τα εν λόγω δημοσιοποιηθέντα έγγραφα συμπλήρωσαν τον σημαντικό όγκο πληροφοριών και εγγράφων που ήταν ήδη διαθέσιμος μέσω του δικτυακού τόπου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, χάρη στην πολιτική του θεσμικού οργάνου για τη διαρκή ενίσχυση της προδραστικής δημοσίευσης και στην ισχυρή δέσμευσή του όσον αφορά τη διαφάνεια.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επικροτεί αυτό το εντεινόμενο ενδιαφέρον που γεννούν στο ευρύ κοινό οι δραστηριότητές της και αναλαμβάνει συνεχώς νέες πρωτοβουλίες με στόχο την προδραστική ανάπτυξη διαφάνειας στο πλαίσιο των διαδικασιών της για τη λήψη αποφάσεων.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα το 2018 αποτέλεσε, μεταξύ άλλων, η έναρξη ισχύος του νέου κώδικα δεοντολογίας για τα μέλη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του κανονισμού για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, αλλά και το πρωτόγνωρο επίπεδο διαφάνειας στο πλαίσιο των ευαίσθητων διαπραγματεύσεων σχετικά με την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από την ΕΕ.

Τελευταίο αλλά εξίσου σημαντικό στοιχείο: το 2018 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή βρέθηκε ολοένα και περισσότερο αντιμέτωπη με μια νέα και εξαπλούμενη πρόκληση όσον αφορά τη διαφάνεια, και συγκεκριμένα την παραπληροφόρηση στο διαδίκτυο. Η παραπληροφόρηση βρίσκεται στον αντίποδα της διαφάνειας. Ως εκ τούτου, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συνεργάστηκε με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη για τον καθορισμό ενός σαφούς, ολοκληρωμένου και ευρέος φάσματος σχεδίου δράσης[163] για την αντιμετώπιση της διάδοσης και των επιπτώσεων της παραπληροφόρησης στην Ευρώπη, ώστε να διασφαλιστεί η προστασία των ευρωπαϊκών αξιών και των δημοκρατικών συστημάτων.

[163] Κοινή ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Σχέδιο δράσης κατά της παραπληροφόρησης JOIN(2018) 36, 5 Δεκεμβρίου 2018, διαθέσιμο στη διεύθυνση: https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/action-plan-against-disinformation.